Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1990 йил 6 май
ЯКШАНБА
№ 103 (4.897).

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин

Хўжалик раҳбари минбари

ҒАНИМАТ КУНЛАР ҚАДРИ

Совхозимиз Киров районидаги йирик хўжаликлардан бири. Унинг ҳудудида 7 та бўлим, 47 та бригада ва 2.100 та оилавий звено мавжуд. Пахтачилик — асосий тармоқ. 3.916 гектар ерда деҳқончилик қиламиз.

Ўтган йили жами майдон шартнома асосида ижарачиларга бўлиб берилган эди. Янги усулнинг самараси кутилганидан зиёд бўлди. Қабул пунктига 12.042 тонна юқори навли оқ олтин топширилди. Ҳосилдорлик гектар ҳисобига 30,7 центнерни ташкил этди. Ялпи хом ашёнинг 7.143 тоннаси машиналар ёрдамида саранжомланди. Бу соҳадаги топшириқ 121,6 фоиз уддаланди. Натижада 8 миллион 486.600 сўм даромад кўрилди. Унинг 2,5 миллион сўми соф фойдадир.

Жорий йилда деҳқонларимизнинг руҳи тетик, кайфияти яхши. Сабаби — якунда бултурги меҳнатларига яраша мўмай пул олган бўлсалар, йил бошида уй-жой қуриш ва томорқа учун ер берилди. Пахта майдони қисқариб, 3.400 гектарга етди. Боғ ва токзорлар кенгайди, дон, сабзавот ҳамда полиз экинлари экиладиган ерлар ҳажми ортди. Шунинг ҳисобига съездлар йилида давлатга 10.200 тонна пахта, 554 тонна дон, 120 тонна мева, 83 тонна узум, 680 тонна полиз, 1.040 тонна сабзавот маҳсулотлари сотишни мўлжаллаганмиз.

Режа қанчалик мукаммал бўлмасин, у ўз-ўзидан рўёбга чиқмайди. Бунинг учун белни маҳкам боғлаб, зўр бериб меҳнат қилиш керак. Чунки экин майдонларимизнинг аксарият қисми шўрхок. Агар қиш мобайнида 3—4 марта яхобга тўйдирилмаса, мўлжалдаги ҳосилни олиш мушкул. Шу боисдан кузда пахтадан бўшаган ерлар пешма-пеш ҳайдалиб, шахмат тарзида пол тортилди. Икки-уч ой давомида эса пайкалларнинг ҳаммаси чилла сувига қондирилди. 5,5 минг тонна маҳаллий ўғит жамғарилди, мавжуд ариқ ва зовурлар тартибга келтирилди, техника воситалари қўлдан чиқарилди, етарли миқдорда уруғ тайёрланди.

Ана шу тадбирларнинг ҳаммаси экиш-тикишни барвақт бошлаш имконини берди. Дастлаб яхшилаб тайёрланган майдонларга картошка, лавлаги, дон учун маккажўхори, сабзавот ва полиз экинлари уруғи қадалди. Сўнгра чигит экишга киришилди.

Режага мувофиқ 1700 гектар майдонга С-6524, шунча гектар ерга эса «Тошкент-6» нав уруғи ташланиши керак эди. Бу юмуш табақалаштирилган ҳолда олиб борилди, яъни бир пайкал ҳайдалаётган паллада иккинчисига мола босилди, учинчисига сеялка киритилди. Далада ишлаётганларга эса зарур шароит яратиб берилди. 56 та дала шийпони жиҳозланган. Ҳар куни икки маҳал иссиқ овқат тайёрланаяпти. 30 та доимий, 38 та мавсумий болалар боғчаси ишлаяпти. Ғолиблар ҳам моддий, ҳам маънавий рағбатлантирилмоқда.

Ҳар доимгидек экишда тажрибали пахтакор, Ўзбекистон ССР халқ депутати Толибжон Отабоев бошқараётган «Ленинизм» бўлими миришкорлари пешқадамлик қилдилар. Бу ерда қисқа муддат ичида 450 гектар ерга уруғ қадалди. Улардан кейин Мақсудали Мирзаев раҳбарлик қилаётган Калинин номли бўлим деҳқонлари маррани забт этдилар. Аъзамжон Тожибоев, Муроджон Жўраев, Одилжон Отажонов, Омонқўзи Болтабоев бошлиқ бўлим ва бригадаларда ҳам ана шу муҳим тадбир ҳафтада ниҳоясига етказилди.

Чигит экиш — бўлғуси ҳосилни бунёд этиш йўлидаги биринчи қадам, холос. Шунинг учун ҳозир чигитни ернинг ўз намида ундириб олиш, тўлиқ гектарлар яратиш, дастлабки парваришни оби-тобида ўтказиш ғоят муҳим. Бу эътиборда турибди.

Яшил қаторлар ҳосил қилинган пайкалларда 83 та культиватор юксак унум билан ишлатилмоқда. Эргашали Тақвадоров, Адҳамжон Мадумаров, Ҳалимжон Тожибоев, Неъматжон Мамадиев каби механизаторларнинг ғайрат-шижоатлари туфайли ҳар куни 320—340 гектар майдоннинг қатор ораларига ишлов берилаяпти.

Бош агроном Музаффар Рўзматов раҳбарлигида 9 кишидан иборат сифат комиссияси тузилган. Унинг аъзолари далама-дала юриб, культивациялашнинг аҳволи, тўлиқ гектарлар ҳосил қилинишини назорат қилиб бормоқдалар.

Ҳосилдорликни камида 30 центнерга етказиш учун С-6524 нави экилган майдонларнинг ҳар гектарида 80—85, «Тошкент-6» уруғи қадалган ерларда эса 100—140 минг туп кўчат бўлишини таъминлашимиз лозим. Шу мақсадда деҳқонларимиз ғанимат кунларнинг қадрига етиб, бутун куч ва имкониятни ишга солмоқдалар.

М. СОБИРОВ,
Киров районидаги «Партия XX съезди» совхозининг директори.

ПАХТАЧИЛИК КООПЕРАТИВИ

Охунбобоев номли совхознинг «Гулистон» кооперативи томон йўл олганимизда димоғимизга саррин гулларнинг ҳидлари урила бошлади. Кўкламда деҳқон ташвиши ўн чандон ортади. Обҳавога, ернинг етилишига, ариқларда тўлиб сув оқишига, қуёшнинг йилт этишига, парча булутга ҳеч ким деҳқончалик безовта боқмайди, маҳтал бўлмайди. Агар шу даврда экиш-тикиш ишлари ҳар жиҳатдан кўнгилдагидай бажарилса, охири ҳам бахайр бўлади. Ана шу фикрлар оғушида бўлиб «Гулистон» кооперативига етиб келганлигимизни сезмай қолибман.

— Коллективимиз аъзолари жорий йилда давлатга 810 тонна «оқ олтин», 200 тонна дон, 10 тонна ерёнғоқ ҳамда 1 тонна кумуш тола етказиб бериш иштиёқида астойдил меҳнат қилишмоқда, — деди кооператив раиси Р. Нормуродов.

Р. Нормуродов ҳали ёш. Лекин тадбиркор, ўзига, бошқаларга ҳам талабчан. Пахтачиликда тажриба тўплаган деҳқон. Бир неча йил звено бошлиғи бўлиб ишлади. Съездлар йили унинг ҳаётида унутилмас йил бўлиб қолади. Чунки уни бу йил «Гулистон» кооперативи аъзолари ўзларига саркор этиб сайлашди. У район, область партия ташкилотлари конференциясининг делегати бўлди.

Р. ИСМАТОВ,
Октябрь райони.

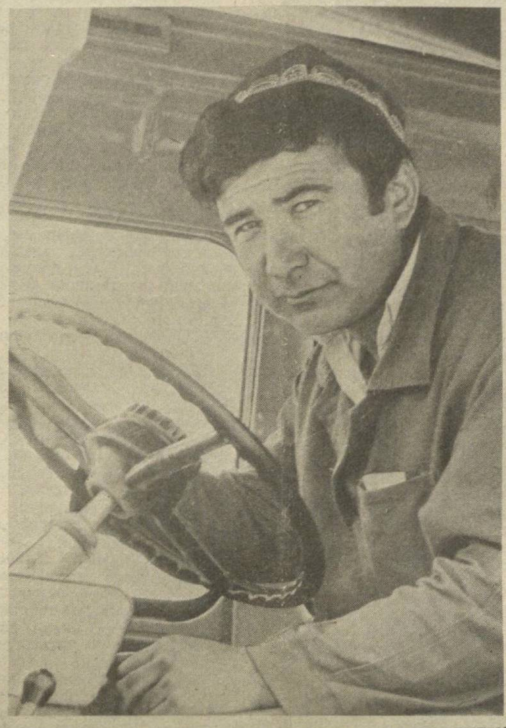

Гагарин районидаги шоличиликка ихтисослашган «Искра» совхозида қирмизи дон экиш қизғин. Жорий йилда хўжалик шоликорлари 2.500 гектар майдонга барака уруғи қадайдилар. Механизаторлар кунига 250—300 гектар майдонга шоли экишаяпти.

СУРАТДА: пешқадам механизатор Ҳамро Соатов.

И. ХЎЖАЕВ олган сурат.
(ЎзТАГ).

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросида

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси навбатдаги мажлисида КПСС XXVIII съездига тайёргарлик билан боғлиқ барча масалалар мажмуини кўриб чиқди. Бу иш ҳал қилувчи босқичга қадам қўяётганлиги таъкидлаб ўтилди. Унга бутун партия фаол қўшилмоқда. Партия ташкилотлари съездга делегатлар сайлашга муҳим аҳамият бермоқдалар, мутлақ кўпчилик партия ташкилотларида делегатлар бир мандатли ва кўп мандатли округлардан муқобил асосда сайланмоқда. Ҳар бир делегат мандати учун ўртача 4—5 номзод кўрсатилган. Ҳозиргача съездга 200 дан кўпроқ делегат сайланди. Сиёсий бюро съездга ишчилар ва деҳқонлардан делегатлар сайлашга доир ишларни партия ташкилотлари тағин ҳам қатъият билан олиб боришлари зарур, деб ҳисоблади.

Сиёсий бюро КПСС Марказий Комитети ҳаракат дастури устави лойиҳалари юзасидан партияда кенг мунозара бораётганлигини таъкидлаб, съездолди ҳужжатларини муфассал ишлаб чиқишда фикрларнинг ғоят хилма-хиллиги ҳисобга олиниши ва умумлаштирилиши, улардан фойдаланилиши муҳимлигини таъкидлаб ўтди. КПСС Марказий Комитети съездга тайёргарлик комиссиясини тузди, унга партия ташкилотларининг вакиллари киритилди. Комиссия аъзоларининг бир қисми ҳозирданоқ эълон қилинган ҳужжатлар хусусида тушган мулоҳазаларни кўриб чиқишга киришди. Марказий Комитет Сиёсий бюроси съезднинг асосий ҳужжатлари ва резолюциялари лойиҳаларини умумпартия мунозарасини ҳисобга олиб ишлаб чиқиш учун комиссия аъзоларидан бир қанча гуруҳлар тузди, уларга бошчилик қилиш Сиёсий бюро аъзолари ва аъзоликка номзодларга, Марказий Комитет секретарларига топширилди. Ана шу гуруҳларнинг таркибини янгилаш ва тўлдириш, КПСС XXVIII съезди делегатларини жалб этиш ҳисобига янги гуруҳлар тузиш кўзда тутилмоқда.

Мажлисда Россия партия конференциясига тайёргарлик билан боғлиқ масалалар ҳам кўриб чиқилди. Сиёсий бюро КПСС Марказий Комитети Россия бюросига конференция кўриб чиқиши учун КПСС Марказий Комитетининг КПСС XXVIII съездига ҳаракат дастури ва партия Устави лойиҳалари тўғрисидаги, Россия Коммунистик партиясини тузиш ҳақидаги масалаларни киритишни тавсия этишни мақсадга мувофиқ деб топди.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг ҚОНУНИ

СССР ХАЛҚЛАРИ ТИЛЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Совет давлати СССР гражданларининг давлат ва жамоат турмуши турли соҳаларида СССР халқлари тилларидан фойдаланишлари учун шарт-шароитни таъминлайди, бу тилларни қайтадан тиклаш, сақлаш ва ривожлантириш тўғрисида ғамхўрлик қилади. СССР гражданлари тилга халқнинг маънавий мулки сифатида авайлаб муносабатда бўлишлари, она тилини ҳар томонлама ривожлантиришлари, СССРдаги бошқа халқларнинг тилларини ҳурмат қилишлари лозим.

Ушбу қонун СССРда тилга доир сиёсатнинг умумий принципларини, СССР халқлари тилларининг эркин ривожланиши ва улардан эркин фойдаланиш кафолатларини, Совет Федерацияси доирасидаги ўзаро расмий муносабатларда тилнинг ҳуқуқий режимини, гражданларнинг СССР халқлари тилларидан фойдаланиш ҳуқуқларини белгилаб беради.

Ушбу қонун ўзаро норасмий шахсий муносабатларда СССР халқлари тилларидан фойдаланишни тартибга солмайди.

I. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1-модда. **СССР халқлари тилларини ривожлантириш ва улардан фойдаланиш тўғрисидаги СССР қонунлари**

СССР халқлари тилларини ривожлантириш ва улардан фойдаланиш тўғрисидаги СССР қонунлари ушбу қонундан ва унга мувофиқ равишда чиқариладиган ССР Иттифоқининг бошқа қонун ҳужжатларидан, иттифоқдош ва автоном республикаларнинг СССР халқлари тилларини ривожлантириш ва улардан фойдаланиш ҳақидаги қонунлари ва бошқа қонун ҳужжатларидан иборатдир.

2-модда. **ССР Иттифоқи, иттифоқдош автоном республикаларнинг СССР халқлари тилларини ривожлантириш ва улардан фойдаланиш ҳақидаги қонунлар соҳасидаги ваколатлари**

СССР халқлари тилларини ривожлантириш ва улардан фойдаланиш ҳақидаги қонунлар соҳасида қуйидагилар давлат ҳокимияти ва бошқаруви олий органлари сифатида ССР Иттифоқи ихтиёридадир:

СССР халқлари тилларини ривожлантириш ва улардан фойдаланиш ҳақидаги қонунларнинг принциплари ва умумий қоидаларини белгилаб қўйиш;

умумиттифоқ алоқа эҳтиёжларидан келиб чиқиб, СССР территориясида умумий бўлган тилнинг ҳуқуқий мақомини ва қўлланиш соҳасини белгилаб бериш.

Иттифоқдош, автоном республикалар ўз территорияларида тилларни ривожлантириш ва улардан фойдаланиш соҳасида ССР Иттифоқи ваколатлари доирасига кирмайдиган масалаларни шу территорияда яшовчи халқларнинг манфаатларини ҳисобга олиб, мустақил ҳал қиладилар.

3-модда. **Автоном областлар, автоном округлар, миллий маъмурий-территориал бирликлар давлат ҳокимияти ва бошқаруви органларининг ваколатлари**

Автоном областлар, автоном округлар, миллий маъмурий-территориал бирликлар давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари СССРда амал қилувчи қонунларни ҳисобга олиб, ўз территорияларида яшовчи СССР халқлари тилларини ривожлантириш ва улардан фойдаланиш масалаларини мустақил ҳал этишга ваколатлидирлар.

4-модда. **Тилларнинг ҳуқуқий мақомини белгилаш**

Иттифоқдош, автоном республикалар республика тиллари ҳуқуқий мақомини белгилашга, жумладан уларга давлат тили мақомини беришга ҳақлидирлар.

Тарихий таркиб топган шарт-шароитларни ҳисобга олиб ва умумиттифоқ вазифаларини таъминлаш мақсадида СССР территориясида рус тили СССРнинг расмий тили деб тан олинади ва ундан миллатлараро алоқа воситаси сифатида фойдаланилади.

Тилларнинг ҳуқуқий мақомини белгилаш чоғида СССР гражданларининг давлат ва ижтимоий турмушнинг турли соҳаларида ўз она тили ҳамда СССРдаги бошқа халқларнинг тилларидан фойдаланиш ҳуқуқи камситилишига йўл қўйилмайди.

5 модда. **СССР халқларининг кафолатлари**

ССР Иттифоқи, иттифоқдош, автоном республикалар, автоном областлар, автоном округлар, миллий маъмурий-территориал бирликлар ўз территорияларида СССР халқлари тилларини ҳар томонлама ривожлантириш учун моддий асос ва бошқа шарт-шароитларни яратадилар, бу тилларни ўрганишни рағбатлантирадилар. Шу мақсадда СССР халқлари тилларини ривожлантиришнинг ана шу тилларда ўқитишни ва бу тилларни ўрганишни, педагог кадрлар тайёрлашни, адабиёт, фан ва санъатни, телевидение ва радиоэшиттиришни, китоблар, газеталар ва журналларни СССР халқлари тилларида чиқаришни, луғатлар, маълумотномалар, ўқув ва ўқув-методик адабиётлар ҳамда тилларни ривожлантиришга қаратилган бошқа тадбирларни амалга оширишни таъминлайдиган умумиттифоқ, республика ва маҳаллий программалар қабул қилинади. Бунинг учун миллий маданият марказларидан, миллий жамиятлардан, юртдошлар уюшмаларидан, она тили ҳамда СССРнинг бошқа халқлари тилларини ўргатиш, ўрганиш ва ташвиқ қилишнинг мактабдан ташқари шаклларидан ҳам фойдаланилади.

СССР халқлари тилларини ривожлантириш программалари тегишли бюджетлар маблағлари ҳисобидан пул билан таъминланади. СССРдаги кам сонли халқларнинг тилларини ривожлантириш программалари марказлаштирилган маблағлар ҳисобидан ҳам пул билан таъминланиши мумкин.

СССР халқлари тилларини ривожлантириш программаларини амалга ошириш учун ихтиёрийлик асосида миллий маданият марказлари, миллий жамиятлар, юртдошлар уюшмалари маблағлари ҳамда гражданларнинг шахсий маблағлари қўшимча равишда жалб этилиши мумкин.

II. ГРАЖДАНЛАРНИНГ СССР ХАЛҚЛАРИ ТИЛЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ ҲУҚУҚЛАРИ

6-модда. **Тарбия ва таълим бериш тилини эркин танлаш**

СССР гражданларининг тарбия ва таълим бериш тилини эркин танлаб олишларига кафолат берилади. Совет давлати муайян жойда тўп-тўп бўлиб яшайдиган миллатларнинг манфаатларини ҳисобга олиб, СССР халқлари тилларида тарбия ва таълим бериладиган мактабгача ва ўрта умумий таълим муассасаларини барпо этишни, ўқув юртларида гражданлар ўз она тилларида таълим олишлари учун турли синфлар, гуруҳлар, бўлимлар ва бошқа шаклларни ташкил этишни таъминлайди. Ота-оналар ёки уларнинг ўрнини босувчи шахслар болалар учун тарбия ва таълим тегишли тилда олиб бориладиган мактабгача муассасаларни ва ўрта умумий таълим муассасаларини танлашга ҳақлидирлар.

7-модда. **СССР халқлари тилларини ўрганиш**

Совет давлати СССР гражданларининг ўз она тилларини ва СССРнинг бошқа халқлари тилларини ўрганишлари учун шароит яратиб беради.

Таълим ўзга тилда олиб бориладиган ўқув юртларида мажбурий фан сифатида СССР расмий тили СССР территориясида миллатлараро алоқа эҳтиёжларини таъминлаш учун етарли бўлган ҳажмда ўқитилишига кафолат берилади. Иттифоқдош, автоном республика тилини ўрганиш ушбу қонун 2-моддасининг иккинчи қисмига мувофиқ тегишли иттифоқдош ва автоном республика томонидан белгилаб берилади.

(Давоми 2-бетда).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

5 май куни Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг мажлиси бўлди. Унда республика Олий Советининг «Умумий ҳарбий мажбурият тўғрисида»ги СССР қонунига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида Ўзбекистон ССР Олий Советининг таклифлари тўғрисида» 1990 йил 31 мартда қабул қилган қарори қандай бажарилаётганлиги муҳокама қилинди. Олий Совет раиси М. И. Иброҳимов бошқарган мажлисда мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш депутатлар ишчи гуруҳининг вакиллари, Ўзбекистон ССР халқ депутатлари А. Н. Носиров, К. Ҳ. Баҳриев ахборот бердилар.

Олий Совет раҳбарияти, Олий Советнинг доимий комиссиялари, СССР ва Ўзбекистон ССР халқ депутатлари гуруҳи бу қарорнинг амалга оширилишини тезлаштириш чораларини кўрганликлари таъкидлаб ўтилди. СССР Олий Совети мудофаа ва давлат хавфсизлиги масалалари комитетининг раиси В. Л. Лапигин, ёшлар ишлари комитетининг раиси В. И. Цибух, СССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари И. С. Белоусов, СССР мудофаа министри Д. Т. Язов, ВЛКСМ Марказий Комитетининг биринчи секретари В. М. Зюкин ва бошқа раҳбарларнинг эътибори республика йигитларини ҳарбий хизматга тайёрлашни ва уларнинг ҳарбий хизматни ўташини ташкил этишни яхшилаш юзасидан қарорда ўртага қўйилган масалаларнинг муҳимлиги ва кечиктириб бўлмаслигига қаратилди.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг қонунчилик, қонунийлик ва ҳуқуқ-тартибот масалалари, ёшлар ишлари, миллатлараро муносабатлар масалалари, тил ва байналмилал тарбия доимий комиссияларига СССР Олий Советининг тегишли комитетлари ва комиссиялари билан, министрликлар, идоралар ва ташкилотлар билан мустаҳкам алоқада бўлиш, юқорида номи келтирилган қарорнинг барча бандлари тўла бажарилишига эришиш топширилди.

Ўзбекистон ССР соғлиқни сақлаш министри С. М. Баҳромовга чақирилиш ёшига етмаган ва чақириладиган йигитларни тиббий кўрикдан ўтказиш қандай йўлга қўйилганлигини чуқур текшириш, 15 ёшли ва ундан катта йигитлар ўз вақтида ва сифатли диспансеризациядан ўтишини таъминлаш, уларнинг орасида даволаш-соғломлаштириш ишларини яхшилаш юзасидан қўшимча чоралар кўриш топширилди. Бемор йигитларни ва касаллик туфайли заифлашиб қолган йигитларни армияга чақириш практикасига чек қўйилсин. Армияга чақиришни кечиктириш асослаб берилиши учун ва Совет Армияси сафларига чақирилувчиларни танлаш сифати учун врачларнинг масъулияти ҳар томонлама оширилсин.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети республика йигитларини ҳарбий хизматга тайёрлаш давлат программасини ишлаб чиқишни уч ой муддат ичида тугалласин, 1990 йилда армияга чақирилувчиларни танлаб олиш сифати учун чақириқ комиссиялари масъулиятини ошириш юзасидан узил-кесил чоралар кўрсин.

Барча даражадаги чақириқ комиссиялари таркибига Ўзбекистон ССР ва маҳаллий Советлар халқ депутатларини қўшимча равишда киритиш мақсадга мувофиқ деб топилди.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг раиси М. И. Иброҳимовга, унинг ўринбосари Б. И. Бугровга, Олий Советнинг қонунчилик, қонунийлик ва ҳуқуқ-тартибот масалалари комиссиясининг раиси Э. Ҳ. Халиловга, ёшлар ишлари комиссиясининг раиси А. А. Аъзамхўжаевга, соғлиқни сақлаш, хотин-қизлар ишлари, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш комиссиясининг раиси Ҳ. М. Усмоновага, ошкоралик масалалари комиссиясининг раиси Э. Воҳидовга гражданларнинг Совет Армиясида хизмат қилиш масалаларига доир барча хатлари ва мурожаатларини қисқа муддат ичида кўриб чиқиш, республикадан чақирилган ҳарбий хизматчиларнинг ҳалокати билан боғлиқ барча фактларни пухта текшириш топширилди.

Ўзбекистондан чақирилган ва 1990 йилда ҳалок бўлган ҳарбий хизматчилар тўғрисидаги материаллар СССР ҳарбий прокуратурасига юборилди.

Ўзбекистон ССР Олий Совети биринчи сессиясининг 1990 йил 31 мартдаги қарори амалга оширилишини назорат қилувчи депутатлар гуруҳи таркибига республика халқ депутатлари Ғ. З. Заҳриддинов, А. А. Аъзамхўжаев, Т. Ҳайдаров киритилди.

Депутатлар гуруҳига май ойининг учинчи ўн кунлигида қилинган ишлар натижалари ҳақида Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумига ахборот бериш топширилди.

Масалани муҳокама қилишда Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг аъзолари, доимий комиссияларнинг раислари Ҳ. М. Усмонова, Ғ. З. Заҳриддинов, Т. Ҳайдаров, М. М. Мирзиёев, П. Қ. Қодиров, А. Асқаров, А. Ҳ. Тошкенбоев, Р. Ҳ. Абдуллаев, П. Қ. Ҳабибуллаев, А. Ш. Ҳабибуллаев, Ўзбекистон ССР конституцион назорат комитетининг раиси Ш. З. Ўразаев, республика Олий Совети раисининг ўринбосари Б. И. Бугров, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари, СССР халқ депутати А. С. Ефимов қатнашдилар.

Мажлисга таклиф этилган Ўзбекистон ССР соғлиқни сақлаш министри С. М. Баҳромов, республика ҳарбий комиссарининг ўринбосари У. Ҳ. Ҳасанов, жамоатчилик вакиллари Ш. А. Исматуллаев, А. Зоҳидов ҳам сўзга чиқдилар.

(ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Андижон шаҳрида 1990 йил 2 май куни бўлиб ўтган тартибсизликларнинг сабаблари ва оқибатларини ўрганиш юзасидан комиссия тузди.

Комиссия раиси — Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг раиси Ш. Р. Мирсаидов.

Комиссия раисининг ўрин босари — Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари И. Ҳ. Жўрабеков.

Комиссия секретари — Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг бўлим мудири В. И. Гугнин.

Комиссия составига партия, совет, ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари, жамоат ташкилотларининг вакиллари, СССР ва Ўзбекистон ССР халқ депутатлари киритилди.

Комиссияга Андижон шаҳридаги вазиятни барқарорлаштириш, тартибсизликларнинг ташкилотчилари ва қатнашчиларини қидириб топиш, аниқлаш ва жавобгарликка тортиш юзасидан зудлик билан чоралар кўриш, областдаги маънавий-руҳий иқлимнинг ҳолатини, сиёсий ва ижтимоий-иқтисодий вазиятни ўрганиш, тегишли таклифлар киритиш топширилди.

БЕШ ЙИЛЛИК МАРРА ЭГАЛЛАНДИ

Фарғона область автомобиль трестига қарашли Қўқондаги 10-автобус паркининг ҳайдовчилари — Мўйдин Абдураҳмонов ва Турсунбой Эргашевни куни кеча ҳамкасблари беш йиллик топшириқни ошириб адо этганликлари билан қизғин табриклашди. Ана шу моҳир шофёрлар фақатгина бу автохўжаликда эмас, балки бутун вилоятда биринчилардан бўлиб ўн учинчи беш йиллик ҳисобига ишлай бошладилар. Ҳожатбарорлар унумли меҳнат қилиш билан бирга аҳолига хизмат кўрсатиш маданиятини ҳам ошириб бормоқдалар. Мўйдинжон Абдураҳмонов ўн иккинчи беш йилликда «ПАЗ-672» автобусида қарийб 45 минг сўмлик хизмат кўрсатиб, 6.120 литр бензинни, 6 дона автошинани иқтисод қилиб қолишга, аккумуляторни белгиланганидан бир йил ортиқ ишлатишга муваффақ бўлди. Унинг ҳамкасби Турсунбой Эргашев эса «ЛАЗ-697» автобусида аҳолига деярли 111 минг сўмлик хизмат кўрсатди. Бу моҳир ҳайдовчи тўрт дона автошинани тежаб қолди.

— Корхонамизда меҳнат беллашуви авж олганлиги туфайли беш йиллик маррани эгаллаш арафасида турган ҳайдовчилар сафи тобора кенгайиб бормоқда, — дейди 10-автобус парки директори Н. Мўйдинов. — Муҳаммаджон Мўминов, Нуриддинжон Орипов, Мирзабоқи Умаров, Баҳромжон Каримов, Одилжон Хўжаев сингари шофёрлар аҳолига намунали хизмат кўрсатишлари, ёнилғи ва эҳтиёт қисмлардан тежаб-терғаб фойдаланишлари билан ёшларга ўрнак бўлишаяпти. Автокорхонамиз бўйича ўн иккинчи беш йиллик топшириғини муддатидан икки ой илгари бажариш мақсадида социалистик мусобақани янада авж олдираяпмиз.

У. МУҲАМЕДОВ.

СССР ХАЛҚЛАРИ ТИЛЛАРИ ТЎҒРИСИДА

(Давоми. Боши биринчи бетда).

Иттифоқдош, автоном республика территориясида вақтинча яшаётган мактаб ўқувчилари республика тилини ўрганишдан озод қилинишлари мумкин. Бундай озод қилиш тартибини тегишли иттифоқдош, автоном республика белгилаб беради.

8-модда. Тил билишлари ёки билмасликларидан қатъи назар гражданларнинг меҳнат ҳуқуқлари кафолоти.

СССР гражданлари меҳнат ҳуқуқларини амалга ошириш чоғида тегишли лавозимларни эгаллаш учун СССР халқлари тилларини билиш умумиттифоқ ва республика қонунларида малака талаби сифатида кўзда тутилган ҳоллардан ташқари, СССР халқлари тилларини билиши ёки билмаслигига қараб, ҳуқуқларни ҳар қандай йўл билан бевосита ёки билвосита чеклаб қўйишга ёхуд бевосита ёки билвосита афзалликлар беришга йўл қўйилмайди ва бундай ҳатти-ҳаракатлар амалдаги қонунларга мувофиқ жавобгарликка сабаб бўлади.

9-модда. Гражданларнинг давлат ва жамоат идораларига, корхоналар, муассасалар ва ташкилотларга мурожаат қилиш тили

СССР гражданлари давлат ва жамоат идораларига, корхоналар, муассасалар ва ташкилотларга ўз она тилида ёки ўзи биладиган ҳар қандай СССР халқлари тилида таклифлар, аризалар ва шикоятлар билан мурожаат қилишга ҳақлидирлар.

Гражданларнинг ССР Иттифоқи давлат идораларига юборилган таклифлари, аризалари ва шикоятларига жавоблар, шунингдек давлат идораларига таклифлар, аризалар ёки шикоятлар юборилган иттифоқдош, автоном республикалар, автоном областлар, автоном округлар, миллий, маъмурий-территориал бирликлардан ташқарида яшовчи гражданларнинг таклифлари, аризалари ва шикоятларига жавоблар қайси тилда мурожаат қилинган бўлса, худди шу тилда қайтарилади. Мурожаат тилида жавоб қилиш имкони бўлмаган тақдирда СССРнинг расмий тилида жавоб қилинади.

Ушбу модданинг 2-қисмида кўзда тутилганидан бошқа ҳолларда гражданларнинг таклифлари, аризалари ва шикоятларига жавоб бериш тили тегишли иттифоқдош, автоном республика томонидан белгилаб қўйилади.

10-модда. Судловда ва маъмурий ҳуқуқбузарликка доир ишларни кўриб чиқишда СССР халқлари тилларидан фойдаланиш

Судлов иттифоқдош, автоном республика, автоном область, автоном округ тилида ёки мазкур жойда яшовчи аҳоли кўпчилигининг тилида олиб борилади.

СССР олий судида ва ҳарбий трибуналларда судлов СССРнинг расмий тилида олиб борилади.

Ишда қатнашаётган, судлов олиб борилаётган тилни билмайдиган шахсларнинг иш материаллари билан тўла танишиш, таржимон орқали судлов ҳаракатларида иштирок этиш ҳуқуқи ҳамда судда ўз она тилида гапириш ҳуқуқи таъминланади.

Суд ҳужжатлари ишда қатнашаётган шахсларга судлов тилида, шунингдек уларнинг талабига мувофиқ судлов ҳаракатларида улар иштирок этган тилда ёки СССРнинг расмий тилида топширилади.

Судлов тили қоидаларининг бузилиши суд қарорини бекор қилиш учун асос бўлади.

Маъмурий жавобгарликка тортилаётган шахс ўз она тилида гапиришга ҳамда иш кўриб чиқилаётган тилни билмаса, таржимон хизматидан фойдаланишга ҳақлидир.

11-модда. Нотариал иш юритиш тили

Судлов тилини белгилаш қоидалари давлат нотариал идораларида ва халқ депутатлари шаҳар, посёлка, қишлоқ Советлари ижроия комитетларида нотариал иш юритиш тилига ҳам жорий этилади.

Агар нотариал ҳаракатни амалга ошириш учун мурожаат қилган киши иш юритиладиган тилни билмаса, расмийлаштирилаётган ҳужжатлар матни СССРнинг расмий тилида ҳам тузилиши лозим.

12-модда. Шахсни ёки у ҳақдаги маълумотларни тасдиқловчи расмий ҳужжатлар тили

Шахсни ёки у ҳақдаги маълумотларни тасдиқловчи расмий ҳужжатлар (паспортлар, меҳнат дафтарчалари, ҳарбий билетлар, ўқув юртларини тугатганлик ҳақидаги шаҳодатномалар, дипломлар, туғилганлик, никоҳ, ўлим ҳақидаги гувоҳномалар) территориясида ана шу ҳужжатлар берилаётган иттифоқдош, автоном республикалар, автоном областлар, автоном округлар тилида ҳамда СССРнинг расмий тилида тузилади.

13-модда. Хизмат кўрсатиш соҳасида СССР халқлари тилларидан фойдаланиш

Хизмат кўрсатиш соҳаси (савдо, тиббий ёрдам, маҳаллий транспорт, маиший хизмат, шаҳарлараро алоқа ва хизмат кўрсатишнинг бошқа турлари) ходимлари умумиттифоқ ва республика малака қонунларида хизмат кўрсатадиган шахс тегишли лавозимлар учун кўзда тутилган талаблар доирасида танлаган тилни қўлланишга мажбурдирлар. Агар малака талабларида тегишли лавозимларни эгаллаш учун мурожаат қилинадиган тилни билиш кўзда тутилмаган бўлса, СССРнинг расмий тили қўлланилади.

Тилни билмаслик баҳонаси билан хизмат кўрсатишдан бош тортишга йўл қўйилмайди ва бундай ҳатти-ҳаракат амалдаги қонунларга мувофиқ жавобгарликни келтириб чиқаради.

III. ДАВЛАТ ИДОРАЛАРИ, КОРХОНАЛАР, МУАССАСАЛАР, ТАШКИЛОТЛАР ФАОЛИЯТИДА СССР ХАЛҚЛАРИ ТИЛЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ

14-модда. ССР Иттифоқи давлат идораларида иш тили

ССР Иттифоқи давлат идораларида иш СССРнинг расмий тилида олиб борилади.

СССР халқ депутатлари съездларининг мажлисларида, СССР Олий Советининг сессияларида СССР расмий тилини билмайдиган СССР халқ депутатларига СССР халқларининг ўзга тилида сўзлаш ҳуқуқи берилади. Уларнинг нутқини СССРнинг расмий тилига таржима қилиш таъминланади.

СССР халқ депутатлари съезди, СССР Олий Совети, унинг палаталари кўриб чиқиши учун тақдим этиладиган қонунлар ва бошқа ҳуқуқий ҳужжатларнинг лойиҳалари СССР халқ депутатларининг талабига мувофиқ уларга тегишли иттифоқдош, автоном республика тилига таржима қилиб берилади.

15-модда. ССР Иттифоқи қонунлари ва бошқа ҳуқуқий ҳужжатлари эълон қилинадиган тил

СССР қонунлари ҳамда СССР халқ депутатлари съезди, СССР Олий Совети, унинг палаталари, СССР Президенти қабул қилган бошқа ҳужжатлар СССРнинг расмий тилида ва иттифоқдош республикалар тилида эълон қилинади.

СССР Олий Совети раисининг СССР Олий Советини чақириш тўғрисидаги қарори СССРнинг расмий тилида ва иттифоқдош республикаларнинг тилларида эълон қилинади.

СССР қонунлари ҳамда ушбу модданинг биринчи ва иккинчи қисмларида санаб ўтилган бошқа ҳужжатларнинг СССР расмий тилида ва иттифоқдош республикалар тилида эълон қилинган матнлари расмий тусда бўлиб, бир хил ҳуқуқий кучга эгадир.

16-модда. Иттифоқдош, автоном республикаларнинг қонунлари ва бошқа ҳуқуқий ҳужжатлари эълон қилинадиган тил

Иттифоқдош, автоном республика давлат ҳокимияти ва бошқарув идораларининг ҳужжатлари расмий нашрларда эълон қилинадиган тил шу республика томонидан унда яшовчи халқларнинг манфаатларини албатта ҳисобга олган ҳолда белгиланади. Бундай ҳужжатлар республикаларнинг расмий нашрларида СССРнинг расмий тилида ҳам эълон қилинади.

17-модда. Сайловолди йиғилишлари ҳамда СССР Президенти, СССР халқ депутатлари сайловлари тўғрисидаги ҳужжатлар тили

СССР Президенти, СССР халқ депутатлари сайловларига тайёргарлик ва уни ўтказиш чоғида иттифоқдош, автоном республика, автоном область, автоном округ тилидан, ушбу жойда яшовчи аҳоли кўпчилигининг тилидан ва СССРнинг расмий тилидан фойдаланилади.

Сайлов тўғрисидаги ҳужжатлар Марказий сайлов комиссиясига СССРнинг расмий тилида тақдим этилади.

СССР Президенти, СССР халқ депутатлари сайловларига доир сайлов бюллетенлари сайлов округи аҳолисининг тилида босиб чиқарилади.

18-модда. Иш юритиш, ҳужжатлар, ахборот

Иттифоқдош республикаларнинг иттифоқ-республика идораларида, шунингдек иттифоққа бўйсунувчи корхоналар, муассасалар ва ташкилотларда иш юритиш ва ҳужжатлар тегишли иттифоқдош республика тилида ва СССРнинг расмий тилида олиб борилади.

Иттифоқдош, автоном республикаларнинг давлат идоралари (иттифоқдош республикаларнинг иттифоқ-республика идораларидан ташқари), шунингдек республикага ва маҳаллий идораларга бўйсунувчи корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар учун иш юритиш ва ҳужжатлар тили она тилидан ва СССР халқлари тилидан фойдаланишда гражданларнинг ҳуқуқларини камситмаслик принципига риоя қилган ҳолда иттифоқдош, автоном республика кўрсатиб берадиган тартибда белгиланади.

Иттифоқдош, автоном республикаларда корхона, муассаса, ташкилот номи ёзилган бланкалар, муҳрлар, штамплар, штемпеллар, лавҳалар матни тегишли иттифоқдош, автоном республикаларнинг тилларида ва СССРнинг расмий тилида тайёрланади.

Иттифоқдош, автоном республикаларда аҳоли пунктлари, кўчалар, майдонлар номи, йўл белгилари тегишли иттифоқдош, автоном республикаларнинг тилларида ва СССРнинг расмий тилида ёзиб қўйилади.

19-модда. Иттифоқдош ва автоном республикаларда бошқа тилларда гаплашувчи аҳоли тўп-тўп бўлиб яшайдиган жойларда тиллардан фойдаланиш

Иттифоқдош, автоном республикалардаги ўзга тилда гаплашувчи аҳоли тўп-тўп бўлиб яшайдиган жойларда давлат идоралари фаолиятида, иш юритишда, ҳужжатларни расмийлаштиришда иттифоқдош, автоном республика тили билан бир қаторда ушбу жойдаги кўпчилик аҳолининг тилидан фойдаланилиши мумкин. Бундай фойдаланиш тартибини иттифоқдош, автоном республика ушбу қонун 2-моддасининг иккинчи қисмига мувофиқ белгилаб беради.

20-модда. Расмий ёзишмалар

Иттифоқдош, автоном республикалар, автоном областлар, автоном округлар, миллий маъмурий-территориал бирликлар билан ССР Иттифоқи давлат органлари ўртасидаги расмий ёзишмалар ҳамда ўзаро расмий муносабатларнинг бошқа шакллари СССРнинг расмий тилида олиб борилади.

Иттифоқдош, автоном республикалар, автоном областлар, автоном округлар, миллий маъмурий-территориал бирликлар билан давлат идоралари ўртасидаги расмий ёзишмалар ҳамда ўзаро расмий муносабатнинг бошқа шакллари иккала томон учун мақбул тилда ёки СССРнинг расмий тилида олиб борилади.

21-модда. Иттифоқ аҳамиятига молик энергетика ва транспорт системаларида фойдаланиладиган тил

Иттифоқ аҳамиятига молик энергетика ва транспорт системалари (магистрал темир йўл, ҳаво, денгиз ва қувур транспорти)нинг узлуксиз ва хавфсиз ишлашини таъминлаш мақсадида диспетчерлик алоқаларида, ҳужжатларни юритишда СССРнинг расмий тилидан фойдаланилади.

22-модда. СССР Қуролли Кучларида фойдаланиладиган тил

СССР Қуролли Кучларида, СССР ички ва чегара қўшинларида, СССР темир йўл қўшинларида СССРнинг расмий тилидан фойдаланилади. Уларда ижтимоий-сиёсий ва маданий-тарбиявий ишлар ҳарбий хизматчиларнинг миллий состави ҳисобга олиниб амалга оширилади.

23-модда. Оммавий ахборот воситалари тили

Марказий телевидение кўрсатувлари, радиоэшиттириш, шунингдек марказий газеталар ва журналлар нашр этиш СССРнинг расмий тилида амалга оширилади. Марказий телевидение ва радио СССР халқлари тилларида кўрсатув ва эшиттириш ташкил этишлари мумкин.

Иттифоқдош, автоном республикаларда телевидение ва радиоэшиттириш, газета ва журналлар тилини тегишли республикалар уларда яшовчи миллатларнинг манфаатларини албатта ҳисобга олган ҳолда ва она тили ҳамда СССР халқлари тилларидан фойдаланишда гражданларнинг ҳуқуқларини камситмаслик принципига риоя этган ҳолда белгилаб беради.

24-модда. ССР Иттифоқининг чет мамлакатлар билан муносабатларида тиллардан фойдаланиш

СССРнинг чет эллардаги дипломатия ваколатхоналари, консуллик муассасалари, ташқи савдо ташкилотлари, ташқи иқтисодий алоқа органлари ва СССРнинг бошқа муассасалари фаолияти СССРнинг расмий тилида амалга оширилади.

СССР номидан тузиладиган шартномалар ва ўзга халқаро ҳужжатлар СССРнинг расмий тилида ва аҳдлашаётган бошқа томон (томонлар) тилида ёки томонларнинг келишувига мувофиқ ўзга тилда тузилади.

ССР Иттифоқи номидан бошқа мамлакатлар ва ташкилотлар вакиллари билан олиб бориладиган музокаралар тили халқаро битимлар ва таркиб топган амалиёт ҳисобга олиниб, томонларнинг келишувига мувофиқ белгиланади.

IV. ТИЛЛАР ТЎҒРИСИДАГИ ҚОНУНЛАРНИ БУЗГАНЛИК УЧУН ЖАВОБГАРЛИК

25-модда. Тиллар тўғрисидаги қонунларни бузганлик учун жавобгарлик

СССРдаги ҳар қандай халқнинг тилига душманликни тарғиб этиш ва уни менсимаслик, СССРда Конституция принципларига, миллий сиёсатга зид келадиган ғовлар ва чеклашларни, шунингдек тиллардан фойдаланишда имтиёзларни вужудга келтиришга, ССР Иттифоқи, иттифоқдош ва автоном республикаларнинг тил тўғрисидаги қонунларини бошқа хил бузишларга йўл қўйилмайди ва бундай ҳатти-ҳаракатлар амалдаги қонунларга мувофиқ жавобгарликни келтириб чиқаради.

Давлат идораларининг ва мансабдор шахсларнинг СССР халқлари тилларини ривожлантириш ва улардан фойдаланиш тўғрисидаги қонунларни бузувчи ҳатти-ҳаракатлари устидан судлов тартибида ва маъмурий тартибда амалдаги қонунларга мувофиқ шикоят қилинади.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг Президенти М. ГОРБАЧЕВ.

Москва, Кремль.
1990 йил 24 апрель.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ҚАРОРИ

«СССР ХАЛҚЛАРИ ТИЛЛАРИ ТЎҒРИСИДА»ГИ СССР ҚОНУНИНИ КУЧГА КИРИТИШ ТАРТИБИ ТЎҒРИСИДА

СССР Олий Совети **қарор қилади:**

1. «СССР халқлари тиллари тўғрисида»ги СССР қонуни 1990 йилнинг 1 июлидан кучга киритилсин, қонуннинг ушбу қарор билан кучга киритишнинг бошқа муддатлари белгиланган моддалари бундан мустасноди.

2. Қонун қоидаларини давлат ва жамият турмушининг барча соҳаларига аста-секин жорий этиш мақсадида қонуннинг айрим моддалари қуйидаги муддатларда кучга киритилсин:

12-модда, 18-модданинг учинчи ва тўртинчи қисмлари 1991 йилнинг 1 июлидан кучга киради;

18-модданинг биринчи қисми 6 йил давомида жорий этилади ва 1996 йилнинг 1 июлидан кучга киради.

13-модда лавозимни эгаллаш учун СССРнинг расмий тилини ва тегишли миллий тилларни билиш талаб этиладиган, шунингдек эгаллаш учун малака талаблари қўйиладиган лавозимларнинг рўйхати тасдиқланган вақтдан бошлаб 5 йил мобайнида кучга киради.

Агар иттифоқдош, автоном республикаларда ўтиш даврида ушбу моддада белгиланган муддатга нисбатан узоқроқ муддат белгиланган бўлса, унда иттифоқдош, автоном республикалар қонунида кўзда тутилган муддатлар амал қилади.

3. СССР Министрлар Советига ўз ваколати доирасида лавозимни эгаллаш учун СССРнинг расмий тилини ва тегишли миллий тилларни билиш талаб этиладиган лавозимлар рўйхатини 1991 йилнинг 1 январигача ишлаб чиқиш топширилсин.

Иттифоқдош, автоном республикалар Олий Советларига иттифоқдош, автоном республикалар ваколати доирасига кирадиган бундай лавозимлар рўйхатини ишлаб чиқиш ва қабул қилишни таъминлаш тавсия этилсин.

4. СССР Министрлар Совети 1990 йилнинг 1 июлига қадар:

СССР Олий Советига ССР Иттифоқи қонун ҳужжатларини «СССР халқлари тиллари тўғрисида»ги СССР қонунига мувофиқлаштириш тўғрисидаги таклифларни тақдим этсин;

СССР ҳукуматининг қарорларини «СССР халқлари тиллари тўғрисида»ги СССР қонунига мувофиқлаштирсин;

СССР министрликлари, давлат комитетлари ва бошқа идоралари томонидан қабул қилинган ва мазкур қонунга зид келадиган ҳужжатларни қайта кўриб чиқиш ва бекор қилишни таъминласин.

5. Иттифоқдош, автоном республикалар Олий Советларига иттифоқдош, автоном республикаларнинг қонун ҳужжатларини «СССР халқлари тиллари тўғрисида»ги СССР қонунига мувофиқлаштириш тавсия этилсин.

СССР Олий Советининг раиси А. ЛУКЬЯНОВ.

Москва, Кремль.
1990 йил 24 апрель.

Эртага—Радио куни, барча алоқа тармоқлари ходимлари байрами

ҲАВО ТЎЛҚИНЛАРИДА МАВЖЛАНГАН ҲАҚИҚАТ

Қўш байрамлар арафасида мусиқа, театр ва кино санъатини, миллий хореография ҳамда қўшиқчилик ижодиётини ривожлантиришдаги катта хизматлари, «Наврўз» байрамини, ушбу байрамга бағишланган радиоэшиттириш ва телевизион кўрсатувларини тайёрлашда, уларни кўнгилдагидек ўтказишда фидокорона меҳнат қилган бир гуруҳ санъаткорлар, қаламкашлар Ўзбекистон ССР Президентининг фармонига мувофиқ фахрий унвонлар, Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг фахрий ёрлиғи билан тақдирландилар. Улар орасида ўз байрамини муносиб ютуқлар билан қаршилаган республика телевиденияси ижтимоий-сиёсий кўрсатувлар бош редакциясининг режиссёри Т. Маҳкамова, жумҳурият радиоси «Ёшлик» бош редакциясининг шарҳловчиси А. Аброрхўжаев, Тошкент ва Тошкент области учун эшиттиришлар бош редакциясининг бош муҳаррири Ш. Шоалимов ҳам бор.

Мухбиримиз улар билан суҳбатлашиб, ижодий режалари, ўй-ташвишлари, ечимини кутаётган муаммолар хусусида ҳикоя қилиб беришларини илтимос қилди.

Тамара МАҲКАМОВА:

ИЛҲОМ МАНБАИ

Касбим — масъулиятли. У тинмай изланишни, синчковлик сабр-қаноатни тақозо этади. Бундан 24 йил муқаддам Тошкент Давлат театр ва рассомлик санъати институтини тугатганимдан сўнг Ўзбекистон телевидениесининг «Ёшлик» студиясида иш бошладим. «Режиссёрнинг асаблари темирдан бўлиши керак», деган ибора бекорга айтилмаганлигини биринчи кундан ҳис қилдим. Қанчалик ҳаракат қилмай самарадорлик таъминланмасди. Руҳан тушмай мураббийлар ёрдамида изланишни давом эттирдим. 1987 йили телетомошабинларнинг таклифи асосида меҳр-оқибат, социал соҳа муаммоларига бағишланган махсус кўрсатув тайёрладик. Ҳаётнинг ичига чуқур кириб борганлигимиз, кишиларимиз ўртасидаги муамола муносабатларни тўғри тасвирлаганимиз кўпчиликда қизиқиш уйғотди, хатлар оқими кўпайди.

Вақт ўтиши билан актёрлик маҳоратимни синовдан ўтказа бошладим. А. Францнинг «Соқов хотин» асаридаги Катрин, Некрасовнинг «Петербурглик судхўр»идаги Лиза образларини ижро этдим. Владимир Гориннинг «Саккиз аёл ва бир эркак» пьесаси мен учун омад келтирди. Саккиз аёл қиёфасини бир ўзим ойнаи жаҳонда жонли, ҳаётий шакллантириб беришга интилдим. Энди мен билан тажрибали саҳна усталари ҳам фикрлашадиган бўлиб қолишди. 1978 йили Ўзбекистон телевидениеси ижодкорлари улуғ ишга қўл урдилар: Ойбекнинг «Қутлуғ қон» романи асосида етти қисмдан иборат видеофильм яратилди. Унинг сценарий муаллифи ва режиссёри Мелибой Маҳкамов Нури образини менга топширди. Бу мен учун катта ишонч эди. Видеофильм зангори экран орқали намойиш этилганда чинакам байрам бўлиб кетди. Халқимиз уни илиқ қарши олди. Нури образини яхши талқин этганлигим учун Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофотининг соҳиби бўлдим.

Бу йилги Наврўз оиламиз учун бахтли келди. Умрдошим — республика телевидениеси адабий драматик кўрсатувлар бош редакциясининг режиссёри Мелибой Маҳкамовга Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби, ўзимга эса Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист фахрий унвони берилди.

Мели ака ташаббускор режиссёр. Тўрт йилдан буён «Ҳаёт қувончлари ва ташвишлари» деб номланган туркум кўрсатувларни тайёрлашда алоҳида жонбозлик кўрсатмоқда. Бир нарса бизни диққат қиларди: баъзи раҳбарлар ва мутахассислар телеэкран қаршисида ўтириб ғоят таъсирланганликларини гапиришарди-ю, бироқ камчиликларни бартараф этиш, муаммоларни вақтида ҳал этиш юзасидан тадбирлар белгилашмасди. «Одамлар наҳотки шунчалик бефарқ бўлиб кетишган бўлса», деган ўй-фикр хаёлдан кетмасди. Наврўз байрамига бағишланган узлуксиз телекўрсатув ижодий коллективнинг фикрини ўзгартирди. Одамларимизнинг баҳоси йўқ. Улар дилкаш, бир-бирларидан меҳрибон, ўзгалар бахти учун жонини ҳам беришга тайёр бўлган чинакам жонкуярлардир.

Ижодкор қалби ҳамиша жўшиб туриши керак. Шундагина мақсадга эришади. Буни Мелибой ака фаолиятида яққолроқ кўраман. У ўзи сценарий ёзиб, режиссёрлик қилади. Асқад Мухторнинг «Чинор», Раҳмат Файзининг «Ҳазрати инсон» романлари асосида ҳамкорликда яратилган тўрт серияли теле спектаклларни қайта намойиш қилишни мухлислар ҳалигача талаб қилишади. Юксак унвон кучимизга куч қўшди, зиммага қўшимча масъулият юклади. Айни кунларда бир-биримизга ҳамкор, мададкор бўлиб, янги режалар хусусида ўйлаяпмиз.

Касбим қанчалик масъулиятли бўлмасин оналик, аёллик бурчимни бир дам унутмайман. Тўрт нафар фарзандимизни меҳнатсевар кишилар қилиб тарбиялашга интилаяпмиз. Шундай хулосага келдим, ижодкор оиласида аҳиллик, тотувлик, меҳр-оқибат, ўзаро ҳурмат мустаҳкам қарор топган бўлиши керак. Акс ҳолда иш олдинга босмайди. Бахтим шуки, кўнгилдаги оппоқ ниятлар рўёбга чиқаяпти. Нуридийдаларим Анваржон ва Ҳумора яхши музикачи бўлиб етишишаяпти. Авазжон олий ўқув юрти талабаси. Ҳуснорахон эса ўрта мактабда аъло баҳоларга ўқимоқда.

Фурсатдан фойдаланиб барча ҳамкасб дўстларни байрам билан табриклайман, қалбингиз ҳамиша жўшиб турсин, дейман.

Асрорхўжа АБРОРХЎЖАЕВ:

ОДАМЛАР ДАРДИ

Ўзбекистон радиосининг қаламкашлари ҳам ўз фаолиятларини янгича талаблар асосида қайта қуришга астойдил ҳаракат қилишмоқда. Эшиттиришлар қизиқарли, таъсирчан бўлиб бораяпти. Ҳозирги фаолиятни бундан беш йил аввалгисига асло қиёслаб бўлмайди. «Меҳнатимиз ҳавога учаяпти», деган сўзларни жуда кўп эшитардим. Сабаби, ҳаёт қувонч ва ташвишларини, одамларни ўйлантираётган муаммоларни ишонарли талқин қилиб беролмасдик, хоналарда ўтириб ижод қилардик. Редакцияга таклиф қилинган кишилар қўлига сийқа усулда тайёрланган мақолаларни тутқазардик. Буларнинг ҳаммаси радиотингловларнинг ҳақли эътирозларига сабаб бўларди.

Қайта қуриш, ошкоралик зиммага катта масъулият юклади. Энди ишда кескин бурилиш ясамай туриб бу даргоҳда ишлаш мумкин эмасди. Ўзаро талабчанликни оширдик. Бирин-кетин долзарб мавзуларда эшиттиришлар тайёрлана бошланди. Камолиддин Мирзааҳмедов, Тўхтамурод Баҳромов, Шоабдулла Муҳаммаджонов каби тажрибали радиожурналистлар мени қўллаб-қувватлашди, бой тажрибаларини баҳам кўришди. Меҳр-шафқат, халқ анъаналари, ёшларнинг турмуш тарзи масалаларига кенг эътибор бера бошладим. Кўпроқ ҳаёт қайнаган жойда бўлишга, одамлар дарди билан яшашга интилдим. Редакция ижодий коллективининг самарали меҳнати кўзга ташланди. Илгарилари бир ойда ўрта ҳисобда тингловчилардан 150 га яқин хат олган бўлсак, эндиликда бу кўрсаткич 2.000 тани ташкил этаяпти.

Наврўз байрами арафасида бир гуруҳ санъаткорлар билан Зангиота аҳлоқ тузатиш масканида бўлдик. Ҳаётга эндигина қадам қўйган йигитларнинг умри турмада ўтаётганлигини кўриб эзилдик. Ўзаро суҳбат жараёнида улар ичкилик, бекорчилик оқибатида шу куйга тушганликларини афсус билан таъкидлашарди. Дилдан суҳбатлашдик, тўғри йўл-йўриқ ва маслаҳатлар бердик. Бутун вужуди афсус-надоматга тўла бўлган ёшларнинг дил сўзлари, келгусидаги режалари махсус эшиттиришнинг асосини ташкил этди. Биз мазкур муассасани оталиққа олмоқчимиз.

«Ёшлик учрашувлари» деб номланган туркум чиқишлар кўпчиликда катта қизиқиш уйғотмоқда. Косонсой, Сариосиё, Китоб районлари ёшлари билан бўлган жонли мулоқотлар ютуқ ва камчиликларни янада ойдинлаштириб берди. Яқинда Ургутда миллий кураш бўйича «Ёшлик» радиостанциясининг махсус соврини учун жумҳурият биринчилиги ўтказилади. Байрам арафасида менга Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган журналист фахрий унвони берилганлиги ижодий коллективимиз меҳнатининг самарасидир.

Ҳали ишимизда камчиликлар, ечимини кутаётган муаммолар талайгина. Баъзи техника воситалари ҳозирги кун талабига жавоб бермайди. Маданий-маиший шароитни яхшилаш хусусида ҳам алоҳида ўйлаб кўриш лозим.

Шоазиз ШОАЛИМОВ:

АСОСИЙ ИШ ОЛДИНДА

Дастлаб фаолиятни «Тошкент ҳақиқати» газетасида бошладим. Носир Риҳсиев, Жасур Носиров, Соат Мусаев каби истеъдодли журналистлар тажрибасидан баҳраманд бўлдим. 1972 йили республика радиосига ишга ўтдим. «Сўнгги ахборот» редакциясида муҳаррир, катта муҳаррир, бўлим мудири вазифаларида ишладим. Йиллар ўтди. Ҳамкасбларим демократик асосда Тошкент ва Тошкент области учун эшиттиришлар бош редакциясининг бош муҳаррири этиб сайладилар. Сўнгги йилларда ёш, истеъдодли ёшларни жалб этдик. Талъат Обидов, Исмоил Фаттохов, Назира Бойматова, Ҳошимхўжа Саидалиев, Зикрилла Каримов каби журналистлар номи эндиликда кўпчиликка таниш.

Таъкидлаш керак, Наврўзнинг байрам қилиниши чинакам умумхалқ сайлига айланди. Унда жумҳуриятда яшаётган барча миллат ва элатларнинг энг яхши анъаналари, ҳаваскорлик санъатининг намуналари намоён бўлди. «Адолат», «Қадр-қиммат», «Тошкент ва тошкентликлар» радиожурналларида муҳим мавзуга бағишланган қизиқарли эшиттиришлар бериб борилди. Юздан ортиқ жамоатчи мухбирларимиз ҳам жонбозлик кўрсатдилар.

Авваллари танқидий чиқишлар юзасидан партия ва совет ташкилотларидан, хўжалик, корхоналарнинг раҳбарларидан жавоблар олинмасди. Очиғи, радиожурналистларга нисбатан эътиборсиз муносабатда бўлиш ҳоллари сезилиб қоларди. Ҳаётийлик, жанговарликни ошириш тўраларга нисбатан муросасиз кураш бизга нисбатан муносабатни ўзгартирди. Редакциямизга келаётган хатлар оқими бурноғи йилга нисбатан бир ярим ҳисса ортди. «Мавзуга қайтиб», «Эшиттиришлар изидан» каби туркум чиқишлар кўпаймоқда. «Тошкент ҳақиқати», «Тошкент оқшоми» ижодкорлари билан алоқани мустаҳкамлаётганлигимиз мақсадга эришишда муҳим омил бўлаяпти. Экология муаммолари, ёшлар ўртасида кўнгилсиз ҳолларнинг келиб чиқиш сабаблари кенг ёритилмоқда. Буларнинг ҳаммаси қайта қуриш меваларидир. Бироқ ҳали ишончни оқлаш давр руҳига ҳамоҳанг ҳаракат қилиш, эшиттиришлар самарадорлигини тўла таъминлаш учун кўп иш қилишимиз лозим. Анъанавий байрам арафасида Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг фахрий ёрлиғи билан мукофотланганлигим кучимга куч қўшди, жўшиб ишлашга даъват этмоқда.

Суҳбатдош: **М. ҚАЮМОВ,**
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

СУРАТЛАРДА: 1. Республика радиоси «Ёшлик» бош редакциясининг ижодкорлари — бош муҳаррир Ш. Муҳаммаджонов (ўнгдан биринчи) катта муҳаррир Б. Аҳмедов, шарҳловчи А. Аброрхўжаев ҳамда режиссёр В. Дўстмуҳамедов навбатдаги эшиттиришга тайёргарлик кўришаяпти. 2. Ўзбекистон телевидениесининг моҳир оператори Р. Камолов.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ,
Б. ХОЛМИРЗАЕВ
олган суратлар.

ҲАЗРАТИ ЧЎПОН ВОРИСЛАРИ

ҒИЖДУВОН РАЙОНИДАГИ «КЎКЧА» СОВХОЗИ ЧОРВАДОРЛАРИ ТАЖРИБАСИДАН

Бу ўлкаларда азалдан сурув-сурув қўй боқилади. Ёвшанзор билан қопланган ҳад-ҳудудсиз даштлик — Кўкча. Ўртачўл ястаниб ётади. Об-ҳавони кузатиш марказининг симоб устунлари қишда 36—38 даража совуқни, ёзда эса 45—50 даража иссиқни кўрсатади. Ана шу овлоқ гўшаларда ризқ-рўз яратаётган чўпоннинг бардоши метиндек мустаҳкам бўлмаса қийин. Ҳайҳотдай чўл олдида одам зарра бўлиб кўринади. Лекин матонатли кишилар яйловнинг қаҳратон қишию жазирамаси билан ҳам олишиб келишган. Уларнинг чайир қўллари, тоғ эманидан қаттиқроқ оёқлари, бургутникидек ўткир кўзлари табиатнинг нотантилигини, қалтис қилиқларини кўп кўрган.

Яқинда биз ҳазрати чўпон юртида бўлиб, уларнинг ҳаёт тарзи, оддий иш кунлари билан танишдик. Яйловдаги гулхан атрофида гурунг қурдик. Қуйида ана шу суҳбатни қўйчивонларнинг дил сўзларини эътиборингизга ҳавола қиламиз.

Тиллоранг дурдона

Алижон НАСИМОВ,
совхоз директори

Минг бир турда товланувчи, номи жаҳонга машҳур қоракўл терилари кимни мафтун этмайди, дейсиз. Ҳа, узоқ тарихга эга бўлган турфа рангли бу қимматбаҳо дурдона ўз жозибаси билан киши қалбига олам-олам завқ-шавқ бахш этиб келди. Бухоро ўзининг олий сифатли сур терилари билан дунёга танилди. Афсуски, кейинги ўн йилликлар мобайнида қоракўл терилари сифати талабга жавоб бермай қўйди. Бунга биринчи сабаб ўша даврларда ҳукм сурган носоғлом муҳит бўлса, иккинчидан, сифат қолиб сон кетидан қувиш, наслчилик ишларидаги бузилишлардир. Хўш, қоракўлчиликдаги аввалги мавқени энди тиклаш мумкинми? Бунинг учун қўйлар наслини, тармоқнинг асосий маҳсулоти — тери сифатини яхшилаш зарур. Хўжалигимиз чорвадорлари ана шу мақсад йўлида тинмай мардона меҳнат қилмоқдалар.

Кўкча чўлини чинакам чўпонлар диёри дейишади. 290 минг гектар майдонни ўз ичига олган Қоплонтепа, Буканак, Узунқудуқ, Қамишбулоқ, Оёқоғитма каби яйловларда хўжалигимизнинг 70 минг бошдан зиёд қўй-қўзилари меҳр билан боқилмоқда.

Қўйчивонлар учун масъулиятли палла бўлган тўл олиш мавсуми муддатидан илгари муваффақиятли якунланди. Чўпон ғалвирни сувдан кўтарди. 31 минг 250 бош совлиқдан соғлом насл олинди. 22 минг 222 бош дуркун қўзи ўстиришга қолдирилди. Шундан 13 минг 623 боши урғочи.

Илгари яйловларда қўзилатиш мавсуми баҳорнинг охиригача чўзилиб кетарди. Оқибатда қўзилар бир хил ўсмай, янги отарларни яратиш қийин бўларди. Бундан ташқари ҳали суяги қотмаган мурғак қўзичоқлар иссиққа кўника олмасди. Эндиликда тўл олиш аввалги йиллардагидан кескин фарқ қилади. Биринчидан, бу мавсум эрта кўкламда ўтказилади. Иккинчидан, унинг муддати икки ҳафта, нари борса, уч ҳафтада якунланади. Хўжалигимиз чўпон-чўлиқлари жорий йилда ҳам бу тадбирни қисқа фурсатда, намунали ўтказишди.

Шу кунларда эса жун қирқими қизғин. Бу тадбирни ҳам тез ва соз ўтказиш учун етарли ишчи кучи, техника воситалари ажратганмиз. Мутахассисларимиз жун қирқувчилар билан суҳбат ўтказиб, маслаҳатлар бердилар. Албатта, иш вақтида ҳам улар сифат масалаларини қатъий назорат қилиб борадилар. Мақсадимиз — ҳар бир қўйдан йил мобайнида 3 килограммдан жун олиш. Бунинг учун эса барча имкониятлар бор.

Йилдан-йилга план ва мажбуриятларимизни ошиғи билан бажариб келаяпмиз. Хўжалигимиз рентабеллик борасидаги кўрсаткични ўнглаб олди. Биргина ўтган йилнинг ўзида 2 миллион 700 минг сўм даромад кўрдик. Фойда 464 минг сўмни ташкил этди. Айниқса ўн иккинчи беш йилликнинг тўртинчи йили чорвадорларимиз ҳаётида алоҳида из қолдирди. Хўжалигимиз қўйчивонлари Бутуниттифоқ социалистик мусобақасида ғолиб бўлдилар. КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроғини қўлга киритдик.

Муваффақиятлар ўз-ўзидан бўлгани йўқ, албатта. Булар бари ҳалол, фидокорона тер тўкиш туфайлидир. Хўжаликда меҳнатни ташкил этиш ва унга ҳақ тўлашнинг истиқболли усули — пудрат кенг қўлланилаяпти. Айниқса, социалистик мусобақа яхши йўлга қўйилган. Исабой Арапбоев, Бектибой Бердиев, Рашид Шоаҳмедов, Ҳазрат Хидиров, Ширин Аҳмедов каби бош чўпонларимиз беллашувда ғолибликни қўлдан бермаётирлар.

Авваллари социалистик мусобақада ҳам кўп хатоликларга йўл қўйилар эди. Раҳбарлар бир отардан икки отар яратасан, деб туриб олишарди. Айрим чўпонлар ана шу ёлғон мажбуриятлар асосида «ташаббускор» бўлиб майдонга чиқишарди. Меҳнат беллашувидаги бундай юзакилик, хўжакўрсинга иш кўриш ҳозир барҳам топди.

Энди партия ва ҳукуматимиз халқ хўжалигини экстенсив йўл билан ривожлантириб бўлмаслигини қайта-қайта уқдирмоқдалар. Биз ҳам яйловлар ҳажмини кенгайтирмасдан ундан самарали фойдаланишимиз, қўйлар сонини оширмасдан, улардан олинадиган маҳсулотни кўпайтиришимиз, сифатини тубдан яхшилашимиз лозим. Планларимизни ҳам шунга қараб тузиш талаб қилинади. План деганда унда кўп омиллар ўз ифодасини топиши керак.

Қоракўлчиликни юксалтиришда озуқа муҳим аҳамиятга эга. Буни қалбдан ҳис этган хўжалигимиз чорвадорлари 420 гектар майдонда озуқа етиштирмоқдалар. Улар бу йил 5 минг тонна хашак, 1,5 минг тонна пичан тайёрлашга аҳд қилишган. Бунда Нурали Акрамов ва Даврон Мардонов бошлиқ бригадалар олиб бораётган ишлар диққатга сазовор. Айниқса, илғор озуқакорлардан Ҳамид Ҳасанов, Насри Отажонов, Сотти Усмонов, Расул Абдуллаев ва Ҳоди Нарзиев алоҳида ўрнак кўрсатмоқдалар.

Лекин бу бизда озуқа муаммоси ҳал бўлган деган гап эмас. Қўлдан берганга қуш тўймас, дейдилар. Қўйлар асосан яйловда боқилади. Шунинг учун яйловлар маҳсулдорлигини ошириш ҳақида қайғуришимиз зарур. Чўлда озуқа тақчиллиги қоракўлчиликни интенсив ривожлантиришга жиддий халақит бермоқда. Бунинг сабаби турли хил тўйимли ўтларнинг камайиб кетаётганлигидир. Чўпонларда шундай нақл бор: «Қўзи туғилса, яйловда бир ўт ортиқча ўсар» деган. Аммо бу аҳволда нинадек майса ортиқча ўсиши амри маҳол. Олимлар яйловларни суғоришни тавсия қилмоқдалар. Қани ўша сув? Деҳқончиликка топилмаяпти-ку, бизга қайда? Еrости сувлари-чи, дейсизми? Чўлда уни қазиб чиқаришнинг ўзи муаммо. Бунинг устига шўр, фойдасидан зарари кўп.

Яқиндан биз «яйлов обороти» деган усулни қўллаяпмиз. Бунда яйловлар бир неча бўлакларга бўлинади. Қўйлар муайян кунлар давомида фақат бир жойда боқилса, белгиланган муддат ўтгач, бошқасига ўтказилади. Ана шунда «дам» берилган яйловларда анчагина ўт тўпланади.

«От бойловда, қўй яйловда семиради», дейди доно халқимиз. Яйлов муаммолари ҳал қилинмас экан, қоракўлчиликнинг бундан буёнги ривожи ҳақида гапириб бўлмайди.

Инсон омили муваффақиятлар гарови бўлиб келган ва шундай бўлиб қолади. Чунки ҳар бир қадоқ қўлли меҳнаткаш киши иззат-икром, эътиборни талаб этади. Шунга яраша ишлайди ва фойда беради.

Демак, уларнинг кўнглини кўтариш, дилида мақсад сари ишонч туйғусини ошириш ниҳоятда муҳим. Буни хўжалигимиз маъмурияти, партия ва касаба уюшмаси комитетлари раҳбарлари яхши тушунишади. Шунинг учун ҳам улар одамлар ҳақида алоҳида ғамхўрлик кўрсатишмоқда. Чўпон-чўлиқларнинг унумли меҳнат қилишлари, мароқли дам олишлари учун барча зарур шарт-шароит яратиб берилган. Тез-тез концертлар уюштирилади, кинофильмлар намойиш этилади. Савдо, медицина ходимлари отарларга келиб, намунали хизмат қилишаяпти. Меҳнатда ўзини кўрсатган чўпонларни моддий ва маънавий рағбатлантириш ҳам яхши йўлга қўйилган. Бу ишлар учун 9 минг сўм пул ажратганмиз.

Кўз тегмасин, бу йил кўклам яхши келди. Ёғингарчилик миқдори нормадагидан анча юқори бўлди. Тиззага урса ўтлар, қўй-қўзи тўйиб ўтлар, деганларидек, ёғин-сочин кўп бўлса, ўт-ўланга ҳам барака киради. Туёққа туёқ қўшилади. Эт, мой мўл, терию жун сероб. Аммо бу ҳеч кимни хотиржамликка солмаслиги керак. Чўлнинг жазирама ёзи ҳали олдинда. Хўжалигимиз азаматлари ҳар қандай шароитда ҳам маҳсулдорликни пасайтирмаслик, она-Ватанга 12.000 дона тиллоранг қоракўл тери, 726 центнер жун, 615 тонна гўшт етказиб бериш учун тинмай меҳнат қилиб, бутун билим ва маҳоратларини ишга солишаяпти.

Касбим — ризқ-рўзим

Бозор ШАРИПОВ,
бош чўпон, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган чорвадор

Яйловда сурув суришнинг гашти ва завқи ўзгача. Мен мана 50 йилдан бери қўй боқиб, чўпонлик касбининг ташвишларини ҳам, қувончли онларини ҳам бошдан кечириб келаяпман. Тўғри, чўпонлик — сермашаққат касб. Чўлнинг жазирама иссиғи-ю қишнинг қаҳратон совуғида қўй боқишнинг ўзи бўлмайди. Овлоқ жойларда чорвачилик равнақини кўзлаб меҳнат қилиш жараёнида дуч келган қийинчиликларни енгиб ўтган тақдирдагина чўпон кўнгли завққа тўлади, қувончли ютуқлардан дили яйрайди. Мен қутлуғ таёқни отамдан қабул қилиб олганман.

Мустақил иш бошлаган йилим отаримиз социалистик мусобақада қўшни отар коллективидан ортда қолди. Ўшанда мен роса ўйладим: «Нега биз ортда қолдик? Улардан сира камчилик жойимиз йўққу. Қўйларга бериладиган озуқа ҳам, яйлов шароитимиз ҳам бир хил» деган фикр тинчлик бермади. Биз илғорлар тажрибасини қунт билан ўрганиб, муваффақиятлар сири чорва боқимини фаслларга қараб тўғри ташкил этишда, деган хулосага келдик. Шундан сўнг отаримиз чўпонлари қўйлар парваришига асосий эътиборни қаратиб, уларнинг семизлигини оширишга ҳаракат қилдилар. Натижада қўзи олиш, давлатга қоракўл тери ва жун топшириш планларини ошириб бажаравердик.

Лекин бу орада СЖК деган бир офат пайдо бўлдию, ишимиз орқага кетди. Соҳада йўл қўйилган бу хато жуда қимматга тушди. Йиллар мобайнида совлиқларни урчитишда қондан фойдаланилди. Миқдор кетидан қувиб сифат унутилди. Оқибатда қўйлар майдалашиб кетди, қоракўл баҳоси сариқ чақа бўлиб қолди. Тўғри, кўпни кўрган чўпон-чўлиқлар бунга қатъий қарши чиқдилар. Бироқ улар қанчалик ҳақ бўлишмасин, ожизлик қилиб қолдилар. Олимларимиз СЖК қўйларнинг ирсиятига таъсир этиб, борган сари майдалаштиради, деб ҳам ёзишди. Лекин ўша даврдаги раҳбарлар буни тушунишни хоҳламасди, СЖКнинг кучи билан жуда баландга чиқиб олишган, пастга қарашса, бошлари айланарди.

Бир воқеа сира эсимдан чиқмайди. Ўшанда ҳам айни қўзилатиш пайти эди. Раҳбарлардан бири отаримизга келди. Ишларнинг боришини сўраб-суриштирди. Баъзи кўрсатмалар берди. Шунда унинг олдига янги туғилган қўзилардан бирини олиб келиб қўйдим. Қўзичоқ дағдағ титрарди. У қўзи терисини силаётиб, кўзларига ишонмади. Жуни унинг қўлига илашиб чиқди.

— Ҳа, энди шунақаси ҳам бўлиб турадида, — деди у сир бой бермай.

— Шу лаънати СЖКни қўлламасак, нима қилади? — дедим жаҳлим чиққанини яширолмай.

Унинг бирдан авзойи бузилди. «Буни сендан яхши биламан» дегандек менга қаттиқ тикилди. Бироздан кейин:

— План — катта, мажбурият ундан ҳам, — деди қошини учириб қўйиб. — Сиз айтган нарсадан воз кечадиган бўлсак, гапнинг очиғи — план бажарилмайди. План — қонун. Уни бажармасликка бизга ким ҳуқуқ беради? Айтинг-чи ким?.. Ахир, СЖКдан фойдаланиш ёки уни тақиқлаш давлат манфаати билан боғлиқ катта масала бўлса, уни сиз ёки биз ўзимизча ҳал қилолмаймиз-ку.

Ўша йили ҳар юз бош совлиқдан 170 тадан қўзи олдик. Лекин бу муваффақият бизни қувонтирмади. Аксинча юрак-бағримиз эзилди. Кўпчилик совлиқлар уч-тўртталаб ўлик туғди. Начора, шулар ҳам тери ўрнига топширилди. Чорвадор тили билан айтганда, мавсумни совлиқ ҳам, чўпон ҳам минг азоб билан ўтказди. Ахир, ўшанда совлиқларнинг ёш-қарисига қарамай СЖК препаратини қўллашга буйруқ берилган эди-да. Ўйлаб ўйимга етолмасдим. Наҳотки, меҳр-оқибатли, мурувватли, деб ном олган инсон табиатнинг тилсиз жониворларига шунчалик шафқатсизлик қилса...

Хайрият, қоракўлчиликнинг қора кунлари ортда қолди. У балодан воз кечилгани зап иш бўлди-да. Мана энди ҳамма нарса ўз жойига тушди. Эндиликда соғлом қўзи олиш, боқувга кўплаб урғочи қўйлар қолдириш, уларни яхши парвариш қилиш имконияти туғилди. Илгари битта тери 25 сўмга топшириларди. Ҳозир эса 37 сўм.

Тўл мавсуми — чўпонлар ҳаётида ҳал қилувчи палла. Кўп нарса ана шу даврга боғлиқ. Ҳозир отаримизда 564 бош совлиқ қўзилади. Ҳар юзига ўртача 100 тадан қўзи тушди. 80 бошдан соғлом наслни ўстиришга қолдирдик.

Йилдан-йилга туёқлар ортиб бораяпти. Сурув кўпайиши билан улар озиқланадиган яйлов тўғрисида ҳам бош қотирмай илож йўқ. Яйловлар эса борган сайин торайиб бораяпти. Бунинг устига бизда ем-хашак масаласи ҳам қийин. Ана шулар ҳақида чуқурроқ ўйлаб иш қилиш вақти келмадимикин?

Кадрлар масаласида ҳам қийинчиликлар бор. Чўпонлар ёши ўтиб бораяпти, улар қўлидан таёқни кимлар олади? Хайрият, кўплаб қўйчивонлар оилавий бригада бўлиб ишлашади. Бу эса фарзандларда чорвадорлик касбига иштиёқ уйғотмоқда. Худди ана шу усул қоракўлчиликда сезиларли ўзгаришлар қилиш имконини берди. Бу жуда ҳам самаралидир. Маълумки, чўпон таёғи оиланинг энг каттасига берилса-да, отар кетидан унинг барча аъзолари баб-баравар юришади. Масаланинг муҳим томони уни расмийлаштиришда, иккинчидан, биз истаган пайтимизда иқтисодчиларга мурожаат қилиб бу ҳақда сўрашимиз мумкин. Улар бизга тезгина ҳисоблаб беришади. Авваллги йиллар хўжаликда етарли даражада озуқа жамғарилса-да, ундан оқилона фойдаланиш бўйича кам қайғуриларди. Энди эса ҳар биримиз агар озуқадан тежаб-тергаб фойдалансак, иқтисод қилсак, ана шу маблағ ойлик иш ҳақимизга қўшимча сифатида қўшиб берилишини аниқ-равшан биламиз.

Ҳа, бу гаплар ҳам ўз йўлига. Аммо бошқа бир муҳим масала бор. У ҳам бўлса ўтмиш доғини ювиш, қоракўлчиликнинг аввалги шуҳратини қайта тиклаш. Энди у кунларга қайтиш йўқ — халқнинг ҳоҳиши, партия иродаси шундай. Ишончим комилки, қоракўлчиликни янада ривожлантиришга астойдил бел боғлаган республикамиздаги барча ҳамкасбларимиз қадимий қорақалам гулли наслни қайта тиклаб, Бухоро қоракўли шуҳратини сира сўндирмасликка интиладилар.

Совхоз директори А. Насимов бош чўпон И. Арапбоев билан яйловда.

Хўжаликнинг «Ёш талантлар» ансамбли чўпонлар ҳузурида тез-тез бўлиб, концертлар қўйиб беришади.

СУРАТДА: ансамбль қизлари Ойнагул Эсонова ва Нурсулув Кулмаханова.

Қирлар тўла қўй-қўзи

Бобомурод НУРОВ,
бош зоотехник

Болалик пайтларимизда боболаримиз айтишарди: «Ҳаммаларинг ўқиб олим бўлаверсаларинг подани ким боқади». Эндиликда эса ҳаёт билимсиз, маълумотсиз киши подани ҳам боқолмаслигини кўрсатмоқда. Русларда шундай мақол бор: «Юз йил яшасанг, юз йил ўқи». Ҳозир зоотехника ва зооветеринария қоидаларидан хабарсиз одам чўпонлик қилолмайди. Фақат бугина эмас, у қўйларнинг ўсиши, ривожланиши, кўпайиши, ундаги касалликлар ва уларнинг олдини олиш, яйловдаги ўсимликлар, заҳарли ўтларни яхши билиш керак. Ўз касбини чин дилдан севган ҳар бир чўпон қўйчиликнинг барча жиҳатларидан хабардор бўлиши лозим, деб ҳисоблайман.

Ҳозир бутун дунё бўйича жами 1 миллиард 50 миллиондан зиёд қўй боқилаётгани расмий маълумотларда эълон қилинган. Бизнинг мамлакатимиз қўйчиликни ривожлантириш бўйича Австралиядан кейин иккинчи ўринда бўлиб, 104 миллион бош қўйи бор. Инқилобдан илгари ҳам Россия жаҳон бозорига қоракўл тери чиқариш бўйича етакчи ўринларни эгаллаган. Ўрта Осиё қоракўлчиликнинг ватани ҳисобланган. Ўша пайтларда Ўзбекистонда 4 миллион қўй боқилган.

Республикамиз чорвачилигида қўйчилик салмоқли ўрин эгаллайди. Ундан асосан қоракўл тери, гўшт ва жун олинади. Тадқиқотларнинг кўрсатишича, қўй серпуштлик имкониятларига эга. Албатта, бу уни қандай боқиш ва наслига боғлиқ. Қоракўл қўйлар асосан биттадан қўзилайди. Эгизак туғадиганлари унчалик кўп бўлмайди. Яйлов набототи мўл бўлган йилларда яхши ўтлаб семириш натижасида қўйларнинг маҳсулдорлиги кескин ошади. Аксинча, озуқа тақчил бўлса, совлиқларда қисир қолиш ортади, қўзилаш камаяди.

Қўйчиликни ривожлантиришда маҳаллий зотларни сақлаб қолиш катта аҳамиятга эга. Негаки, улар халқимизнинг кўп асрлик тажрибаси меваси бўлиб, кўп сифатлари жиҳатидан янги яратилаётган зотлардан қолишмайди. Қўйлар ёшига қараб ҳар хил номланади. Масалан, сутдан ажралгунча, яъни жуни қирқилгунча бўлган қўзилар «ширбоз», вояга етганда «тўқли», насл берадигани «совлиқ», қўзисини айириб, то қочиш давригача бўлганлари «ишшак» деб юритилади. Бўғоз совлиқлар, подага қўшилган қари қўчқорлар гўшти истеъмол қилишга яроқсиз ҳисобланади. «Ширбоз», «ишшак»нинг гўшти анча мазали, боқувга ҳам асосан подага аралаштирилмаган ёш қўчқорлар қўйилади.

Мана беш йилдан буён СЖКдан фойдаланмаяпмиз. Ана шу давр ичида отарларимиз анча соғломлашиб қолди. Қўзиларнинг ўлик туғилиши эса бутунлай барҳам топди. Ўша кезларда ҳар юз совлиқдан 10—15 тачаси ўлик қўзи туғиларди. Шунга қарамай бу усулни қўллайвердик. Биз қисқа муддатда қўзи олишда юксак чўққига кўтарилдик. Аммо бу ўзбошимчалигимиз учун таъзиримизни едик — қўйлар майдалашиб кетди. Қоракўл тери жаҳон стандарти тугул, ўтмишдаги терилар сифатидан ҳам ортда қолди. Эндиликда бу усулдан воз кечган бўлсак-да, асоратлари ҳамон бор. Уни йўқотиш учун бизга камида яна 4—5 йил керак.

Қўйларни урчитишда айрим муаммолар мавжуд. У ҳам бўлса, сунъий қочиришдаги хатолардир. Азалдан маълумки, совлиқлар бир қўчқор уруғи билан қайта-қайта уруғлантирилса, насли ёмонлашади, оқибатда маҳсулдорлиги камайиб кетади. Шунинг учун ҳам қадимги қўйчивонлар наслдор қўчқорларни узоқ отарлардан ҳатто бошқа қишлоқлардан олиб келишган ва шу йўл билан қўйлар наслини яхшилашган. Ҳозир эса битта наслли қўчқорнинг уруғи билан қарийб 500 бош совлиқни қочириш мумкин экан. Бунинг устига уруғ узоқ сақланади ва ҳар йили янгиланмайди. Айтмоқчиманки, бу уруғлар ҳар бир мавсум учун ўзгартирилиб турилса, мақсадга мувофиқ бўлар эди. Агар чўпонларимиз тўл мавсуми давомида бўлиқ қўзиларни асраб қолиб ва наслдор қўчқорлар қилиб вояга етказишса, қўйлар наслини яхшилашда фойдаси каттадир.

Қутлуғ таёқ

Олимжон УММАТОВ,
бош чўпон, область Советининг депутати

Кишига ўзи ҳақидаги мақтов сўзларини эшитиш қандайдир ғалати туюлар экан. Область Советн депутатлигига номзодимни кўрсатишаётганида мен ҳам шундай ҳолатга тушдим.

Ўшанда ҳамкасбим, бош чўпон Рашид Шоаҳмедов айтган гаплар бир умр қалбимда муҳрланиб қолди.

— Депутат ўзимиздан чиққанига нима етсин, — деди у тўлқинланиб. — Мана ниҳоят арз-додимиз раҳбарлар қулоғига етиб борадиган бўлди. Ёш, меҳнатсевар, серғайрат дўстимиз Олимжон албатта бу ишни уддалайди...

Эл ишончи менга қанот бўлди. Шу кундан эътиборан юртим учун қамишдан бел боғлаб хизмат қилишга чоғландим.

Чўпонлик — жуда сермашаққат касб. Уни комплекс механизациялаш қийин. Фақат жун қирқимида озроқ техникадан фойланса бўлади. Қолган юмушларнинг ҳаммаси қўлда бажарилади. Айниқса тўл олиш мавсумида ташвишнинг чеки бўлмайди. Ачинарли томони шундаки, бундан йигирма—ўттиз йил илгари шароит қандай бўлса, ҳозир ҳам шундай. Масалан, бир отарга бош чўпон, икки ёрдамчи тайинланади. Ҳаммасига балогардон бош чўпон. Унинг таътили йўқ.

Бунинг устига уларнинг маошлари кам. Ҳар бош қўй боқилганлиги учун ойига 50 тийиндан пул тўланади. Бир отарда 600 бош қўй бўлса, ойига 300 сўм олиш мумкин. Бу пул бош чўпон ва икки ёрдамчига тақсимланади. Кечаю кундуз қўй ортидан юрган, бола-чақа боқаётган чўпон оилаларига 100 сўм маош камлик қилади. Эҳтимол, чорвачиликдаги ҳақ тўлаш тартиби ва меъёрларни қайта кўриб чиқиш вақти келгандир.

Хўжалигимизда ечимини кутаётган муаммолар талайгина. Шулардан бири яйловлар қисқариб кетаётганлиги. Асосан бунга қурилиш ташкилотлари, ишлаб чиқариш корхоналари, геология-қидирув экспедицияларининг ўйламай-нетмай, режасиз иш олиб боришлари, экологик муҳитга салбий таъсири ҳам сабаб бўлаяпти. Биз чорвани яхши сақламай, чиқимга йўл қўйган чўпонлардан, хўжалик раҳбарларидан жавоб талаб қиламиз. Афсуски, қоракўлчиликнинг қимматли озуқа базаси бўлган яйловларни пайҳон этган, уларнинг маҳсулдорлигини камайтириб, қанчадан-қанча зарар етказган масъулиятсиз ходимларнинг моддий ё маънавий жавобгарлиги масаласини қўзғамаймиз.

Масалан, Ленинобод кон комбинатининг филиалига қарашли бошқарма табиатни муҳофаза қилиш қоидаларини бузаётганлигини олайлик. Кончилар яйловларни қазиш орқали замин қаърига кислота юборишмоқда. Бунинг натижасида қўйлар заҳарланмоқда. Ажабланарлиси шундаки, чўл шароитида ишлаётган комбинат ходимлари маошига қўшимча устама ҳақ белгиланган. Бизнинг чўпонларга эса бу нарса йўқ.

Яйловларимизда ҳам бутун ишни кескин қайта қуриш — ҳаётий зарурат. Бусиз биз қоракўлчиликни яна аввалги ҳолатига тиклай олмаймиз. Бинобарин, ҳар бир чўпон бу жараённинг ҳақиқий жонкуярига айланиши лозим. Шундагина келгуси авлодлар учун яйлов баракасини асраб қоламиз, янада бойитамиз.

Саҳифани тайёрлаганлар:
И. АЛИМОВ,
Н. МУҲАММАДЖОНОВ (фото)
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг махсус мухбирлари.

Спорт ахбороти

ФУТБОЛ

Мамлакат чемпионатининг иккинчи лига, шарқий зонасида пешқадамликни қўлга киритиш учун кескин баҳс бормоқда. Навбатдаги учрашувда Омскнинг «Иртиш» командасини 1:0 ҳисобида мағлубиятга учратган Жиззахнинг «Сўғдиёна» коллективи ўйинлар жадвалида карвонбоши бўлиб олди. Таъкидлаш жоизки, бу жиззахлик футболчиларнинг кетма-кет тўртинчи ғалабаси бўлди. Ҳозир «Сўғдиёна» ҳисобида 10 очко бор.

Ўтган турдаги энг йирик ҳисоб Қўқонда қайд этилди. Қарағанданинг «Шахтёр» командасини қабул қилган маҳаллий «Автомобилист» коллективи меҳмонлар дарвозасига жавобсиз учта тўп йўллади.

«Нефтяник» ҳам галдаги ютуққа эришди. Қизил Ўрданинг «Қайсар» командасини қабул қилган фарғоналик футболчилар 2:0 ҳисобида ғалаба қозондилар.

Бошқа учрашувлар қуйидаги натижаларни берди: «Олға» (Фрунзе) — «Спартак» (Андижон) — 0:0, «Химик» (Жамбул) — «Навбаҳор» (Наманган) — 1:0, «Вахш» (Қўрғонтепа) — «Зарафшон» (Навоий) — 3:1, «Сурхон» (Термиз) — «Копет-Доғ» (Ашхобод) — 1:0, «Мелиоратор» (Чимкент) — «Звезда» (Иркутск) — 1:0, «Амур» (Благовешченск) — «Экибастузчи» (Экибастуз) — 1:0, «Океан» (Находка) — «Целинник» (Целиноград) — 2:0.

ШАХМАТ

Мюнхенда халқаро мусобақа давом этмоқда. Унда мамлакатимиз вакили Александр Белявский пешқадамлик қилаяпти. У 5-турда югославиялик Предраг Николич билан дуранг ўйнаб, ҳисобидаги очкони 3,5 тага етказди.

Иккинчи бир шахматчимиз Артур Юсупов ГФРлик Клаус Бишоффни енгди. Швейцариялик Лукас Брюнер ГДРлик Уве Беншедан устун келди.

Стефан Киндерманн (ГФР) — Золтан Рибли (Венгрия), Йорг Хикль — Роберт Хюбнер (иккаласи ГФРдан), Борис Гулько (АҚШ) — Пауль ван дер Стеррен (Голландия) партиялари дуранг бўлди.

СУВ ТУПИ

Софияда ўсмирлар ўртасида анъанавий халқаро турнир ўтказилаяпти. СССР терма командаси илк матчда Греция спортчилари билан учрашиб, 13:10 ҳисобида ғалаба қозонди.

Шунингдек, югославиялик ватерполчилар ҳам мусобақани ютуқ билан бошладилар. Улар ГФРлик тенгкурларини 12:13 ҳисобида мағлубиятга учратдилар. Болгария — Руминия матчида 13:9 ҳисоби қайд этилди.

БАСКЕТБОЛ

СССР терма командаси Токиода Япония спортчилари билан дастлабки учрашувни ўтказиб, 102:76 ҳисобида устун келди. Вакилларимиз бу мамлакатда яна етти матч ўтказишни режалаштирганлар.

Муҳаррир ўринбосари Н. ЁҚУБОВ.

Ўзбекистон ССР 1990 йилги пул-буюм лотереяси иккинчи чиқарилиши бўйича 27-28 апрелда Хива шаҳрида ўтказилган ютуқлар тиражининг

2 РАСМИЙ ЖАДВАЛИ

Тиражда лотереянинг олти разрядига умумий суммаси 1.684800 сўм бўлган 588 та буюм ва 245412 та пул ютуқлари ўйналди.

Ютуқ тиражи лотереянинг бир разрядига ўтказилди. Жадвалда кўрсатилган барча ютуқлар лотереянинг бошқа разрядларидаги шундай серия ва номерларга эга бўлган билетларга ҳам тўланади. Масалан, серия номери 014714 билет номери 151 бўлган лотерея билети «Волга ГАЗ-24» автомашинасини ютганлиги кўрсатилган.

Бу — худди шу ютуқ ҳамма разряддаги шундай серия ва номерли билетларга ҳам чиққанлигини билдиради.

Бошқа буюм ва пул ютуқлари ҳам шундай тартибда ўйналган. Серия номери ва билет номери қуйидагича бўлган лотерея билетларига ютуқлар чиқди:

серия номерлари	билет номерлари	ютуқ номи	
007833	036*)	25 сўм пул ютуғи	—
007842	199*)	50 сўм пул ютуғи	—
007925	053*)	«Бирюса» холодильниги	385—00
007988	123*)	500 сўм пул ютуғи	—
007991	143*)	Электр кофе майдалагич	25—00
008008	200*)	«Жигули ВАЗ—2108» автомашинаси	8500—00
008033	124*)	2x3 метрли гилам	450—00
008066	163*)	300 сўм пул ютуғи	—
008119	149*)	«Жигули ВАЗ—21063» автомашинаси	9000—00
008149	157*)	25 сўм пул ютуғи	—
008183	1—200	10 сўм пул ютуғи	—
008297	026*)	«Жигули ВАЗ—2108» автомашинаси	8500—00
008302	019*)	«Снежинка» холодильниги	310—00
008306	146*)	Электр кофе майдалагич	25—00
008316	024*)	25 сўм пул ютуғи	—
008343	105*)	25 сўм пул ютуғии	—
008357	034*)	100 сўм пул ютуғи	—
008419	188*)	Электр кофе майдалагич	25—00
008431	100*)	«Киргизия» кир ювиш машинаси	76—00
008434	075*)	«Рекорд Ц—280» телевизори	720—00
008462	197*)	2x3 метрли гилам	450—00
008467	141*)	100 сўм пул ютуғи	—
008479	154*)	50 сўм пул ютуғи	—
008539	137*)	Электр кофе майдалагич	25—00
008552	103*)	250 сўм пул ютуғи	—
008557	140*)	300 сўм пул ютуғи	—
008566	043*)	1000 сўм пул ютуғи	—
008627	179*)	«Киргизия» кир ювиш машинаси	76—00
008643	148*)	25 сўм пул ютуғи	—
008677	053*)	500 сўм пул ютуғи	—
008720	129*)	Электр кофе майдалагич	25—00
008735	073*)	«Снежинка» холодильниги	310—00
008747	127*)	«Жигули ВАЗ—21063» автомашинаси	9000—00
008815	049*)	«Бирюса» холодилбниги	385—00
008924	011*)	Электр кофе майдалагич	25—00
008946	014*)	«Жигули ВАЗ—21063» автомашинаси	9000—00
009002	006*)	Электр кофе майдалагич	25—00
009021	081*)	2x3 метрли гилам	450—00
009031	122*)	«Жигули ВАЗ—2108 автомашинаси	8500—00
009085	130*)	Электр кофе майдалагич	25—00
009130	022*)	«Бирюса» холодильниги	385—00
009220	018*)	«Снежинка» холодильниги	310—00
009332	098*)	25 сўм пул ютуғи	—
009386	062*)	«Урал ИМЗ—8103» мотоцикли	1862—00
009409	102*)	Электр кофе майдалагич	25—00
009450	081*)	Электр кофе майдалагич	25—00
009479	093*)	100 сўм пул ютуғи	—
009540	174*)	«Бирюса» холодильниги	385—00
009551	062*)	50 сўм пул ютуғи	—
009555	072*)	Электр кофе майдалагич	25—00
009565	098*)	500 сўм пул ютуғи	—
009566	058*)	250 сўм пул ютуғи	—
009582	099*)	«Киргизия» кир ювиш машинаси	76—00
009587	036*)	1000 сўм пул ютуғи	—
009589	181*)	2x3 метрли гилам	450—00
009651	146*)	«Урал ИМЗ—8103» мотоцикли	1862—00
009668	034*)	1000 сўм пул ютуғи	—
009707	077*)	«Бирюса» холодильниги	385—00
009713	103*)	2x3 метрли гилам	450—00
009729	169*)	250 сўм пул ютуғи	—
009849	178*)	500 сўм пул ютуғи	—
009937	041*)	«Жигули ВАЗ—2108» автомашинаси	8500—00
009985	059*)	2x3 метрли гилам	450—00
009988	114*)	Электр кофе майдалагич	25—00
010005	089*)	«Киргизия» кир ювиш машинаси	76—00
010040	133*)	50 сўм пул ютуғи	—
010046	177*)	«Киргизия» кир ювиш машинаси	76—00
010050	011*)	«Киргизия» кир ювиш машинаси	76—00
010065	139*)	«Рекорд Ц—280» телевизори	720—00
010088	124*)	25 сўм пул ютуғи	—
010190	089*)	«Урал ИМЗ—8103» мотоцикли	1862—00
010208	069*)	500 сўм пул ютуғи	—
010219	087*)	100 сўм пул ютуғи	—
010230	101*)	«Жигули ВАЗ—21063» автомашинаси	9000—00
010347	053*)	25 сўм пул ютуғи	—
010378	155*)	«Бирюса» холодильниги	385—00
010386	176*)	«Киргизия» кир ювиш машинаси	76—00
010439	121*)	500 сўм пул ютуғи	—
010443	1—200	10 сўм пул ютуғи	—
010453	112*)	«Киргизия» кир ювиш машинаси	76—00
010555	081*)	«Жигули ВАЗ—2108» автомашинаси	8500—00
010562	017*)	Электр кофе майдалагич	25—00
010573	163*)	50 сўм пул ютуғи	—
010593	194*)	250 сўм пул ютуғи	—
010645	176*)	«Киргизия» кир ювиш машинаси	76—00
010673	180*)	25 сўм пул ютуғи	—
010706	099*)	500 сўм пул ютуғи	—
010779	040*)	25 сўм пул ютуғи	—
010794	135*)	«Жигули ВАЗ—21063» автомашинаси	9000—00
010814	167*)	50 сўм пул ютуғи	—
010816	089*)	«Рекорд Ц—280» телевизори	720—00
010857	173*)	300 сўм пул ютуғи	—
010907	088*)	50 сўм пул ютуғи	—
010909	104*)	250 сўм пул ютуғи	—
010990	163*)	2x3 метрли гилам	450—00
011179	050*)	50 сўм пул ютуғи	—
011199	095*)	«Киргизия» кир ювиш машинаси	76—00
011232	031*)	250 сўм пул ютуғи	—
011252	127*)	100 сўм пул ютуғи	—
011297	015*)	100 сўм пул ютуғи	—
011334	138*)	50 сўм пул ютуғи	—
011394	001*)	250 сўм пул ютуғи	—
011396	166*)	100 сўм пул ютуғи	—
011420	167*)	50 сўм пул ютуғи	—
011500	165*)	100 сўм пул ютуғи	—
011531	198*)	100 сўм пул ютуғи	—
011561	081*)	100 сўм пул ютуғи	—
011573	004*)	«Жигули ВАЗ—21063» автомашинаси	9000—00
011581	122*)	250 сўм пул ютуғи	—
011600	100*)	50 сўм пул ютуғи	—
011604	084*)	50 сўм пул ютуғи	—
011650	120*)	300 сўм пул ютуғи	—
011664	085*)	300 сўм пул ютуғи	—
011827	045*)	Электр кофе майдалагич	25—00
011855	107*)	25 сўм пул ютуғи	—
011857	070*)	250 сўм пул ютуғи	—
011897	058*)	250 сўм пул ютуғи	—
011911	077*)	«Снежинка» холодильниги	310—00
011919	101*)	50 сўм пул ютуғи	—
011944	011*)	25 сўм пул ютуғи	—
012023	061*)	25 сўм пул ютуғи	—
012105	136*)	«Жигули ВАЗ—2108» автомашинаси	8500—00
012182	064*)	«Киргизия» кир ювиш машинаси	76—00
012203	040*)	50 сўм пул ютуғи	—
012265	175*)	«Рекорд Ц—280» телевизори	720—00
012299	092*)	2x3 метрли гилам	450—00
012310	153*)	50 сўм пул ютуғи	—
012317	007*)	Электр кофе майдалагич	25—00
012360	142*)	300 сўм пул ютуғи	—
012404	051*)	2x3 метрли гилам	450—00
012405	150*)	«Жигули ВАЗ—21063» автомашинаси	9000—00
012411	103*)	«Киргизия» кир ювиш машинаси	76—00
012413	013*)	300 сўм пул ютуғи	—
012429	002*)	«Киргизия» кир ювиш машинаси	76—00
012575	112*)	2x3 метрли гилам	450—00
012602	156*)	«Киргизия» кир ювиш машинаси	76—00
012677	048*)	«Киргизия» кир ювиш машинаси	76—00
012695	101*)	«Жигули ВАЗ—2108» автомашинаси	8500—00
012705	036*)	250 сўм пул ютуғи	—
012713	021*)	100 сўм пул ютуғи	—
012744	096*)	250 сўм пул ютуғи	—
012823	120*)	«Киргизия» кир ювиш машинаси	76—00
012916	076*)	25 сўм пул ютуғи	—
012924	155*)	100 сўм пул ютуғи	—
013009	123*)	«Жигули ВАЗ—2108» автомашинаси	8500—00
013061	199*)	50 сўм пул ютуғи	—
013066	017*)	1000 сўм пул ютуғи	—
013101	144*)	100 сўм пул ютуғи	—
013185	152*)	«Жигули ВАЗ—21063» автомашинаси	9000—00
013224	050*)	500 сўм пул ютуғи	—
013252	097*)	50 сўм пул ютуғи	—
013271	045*)	100 сўм пул ютуғи	—
013371	030*)	Электр кофе майдалагич	25—00
013423	196*)	«Рекорд Ц—280» телевизори	720—00
013442	092*)	25 сўм пул ютуғи	—
013495	169*)	25 сўм пул ютуғи	—
013531	138*)	250 сўм пул ютуғи	—
013533	050*)	«Киргизия» кир ювиш машинаси	76—00
013545	158*)	«Урал ИМЗ—8103» мотоцикли	1862—00
013557	095*)	500 сўм пул ютуғи	—
013651	010*)	250 сўм пул ютуғи	—
013666	186*)	50 сўм пул ютуғи	—
013701	125*)	100 сўм пул ютуғи	—
013738	026*)	«Киргизия» кир ювиш машинаси	76—00
013743	124*)	250 сўм пул ютуғи	—
013794	043*)	100 сўм пул ютуғи	—
013873	045*)	100 сўм пул ютуғи	—
013887	058*)	«Жигули ВАЗ—21063» автомашинаси	9000—00
013912	132*)	50 сўм пул ютуғи	—
014103	155*)	50 сўм пул ютуғи	—
014144	182*)	300 сўм пул ютуғи	—
014214	182*)	Электр кофе майдалагич	25—00
014223	116*)	«Снежинка» холодильниги	310—00
014327	091*)	25 сўм пул ютуғи	—
014385	095*)	«Бирюса» холодильниги	385—00
014434	116*)	Электр кофе майдалагич	25—00
014436	051*)	250 сўм пул ютуғи	—
014437	128*)	250 сўм пул ютуғи	—
014441	192*)	1000 сўм пул ютуғи	—
014495	197*)	25 сўм пул ютуғи	—
014526	167*)	«Снежинка» холодильниги	310—00
014580	015*)	Электр кофе майдалагич	25—00
014630	047*)	2x3 метрли гилам	450—00
014638	153*)	«Жигули ВАЗ—21063» автомашинаси	9000—00
014658	107*)	250 сўм пул ютуғи	—
014706	150*)	250 сўм пул ютуғи	—
014714	151*)	«Волга ГАЗ—24» автомашинаси	16400—00
014815	192*)	50 сўм пул ютуғи	—
014825	192*)	«Бирюса» холодильниги	385—00
014916	132*)	500 сўм пул ютуғи	—
014947	065*)	100 сўм пул ютуғи	—
014993	079*)	«Бирюса» холодильниги	385—00
015056	101*)	«Жигули ВАЗ—2108» автомашинаси	8500—00
015085	133*)	«Киргизия» кир ювиш машинаси	76—00
015173	190*)	«Жигули ВАЗ—2108» автомашинаси	8500—00
015174	181*)	«Бирюса» холодильниги	385—00
015176	037*)	«Киргизия» кир ювиш машинаси	76—00
015201	196*)	250 сўм пул ютуғи	—
015338	025*)	100 сўм пул ютуғи	—
015368	157*)	25 сўм пул ютуғи	—
015376	024*)	Электр кофе майдалагич	25—00
015377	186*)	25 сўм пул ютуғи	—
015407	119*)	100 сўм пул ютуғи	—
015494	075*)	300 сўм пул ютуғи	—
015505	200*)	Электр кофе майдалагич	25—00

*) Шу сериядаги билетларнинг қолган 199 номерига 1 сўмдан пул ютуғи чиқди.

ЮТУҚЛАРНИ ОЛИШ ТАРТИБИ:

1. Буюм ютуғи чиққан билетнинг эгаси хоҳласа шу буюмнинг қийматини нақд пул билан олиши мумкин.

2. «Волга ГАЗ-24», «Жигули ВАЗ-21063, 2108» автомашиналари, «Урал ИМЗ-8103» мотоцикллари СССР Жамғармалар банкининг Ўзбекистон республика банки нарядига биноан «Ўзбекбирлашув»нинг Тошкент базаси томонидан берилади.

3. Ўзбекистон ССР пул-буюм лотереяси билетларига чиққан 1100 сўмгача бўлган ютуқларнинг қиймати Иттифоқдош республикалар, область ва шаҳарларнинг жамғармалар банкларида ҳам тўланаверади.

Ана шу жамғармалар банкларидан буюм ютуқлари, шунингдек 1100 сўмдан ортиқ миқдордаги пул ютуқларини талаб қилиб олиш мумкин.

4. Ютуқ чиққан лотерея билетларини кечи билан 1991 йил 30 июнгача топшириш мумкин. Шу муддатдан кейин лотерея билетлари ютуқ тўлаш учун қабул қилинмайди.

5. Бошқа иттифоқдош республикаларда ўтказиладиган пул-буюм лотереяси билетларини Ўзбекистон ССРнинг ҳамма шаҳарларидаги жамғармалар банкларида текшириш ва ютуқларни шу банклар орқали олиш мумкин.

Бу жадвал расмий ҳужжат бўлиб, пул-буюм ютуқлари газетанинг навбатдаги сони чиққанидан кейин тўланади.

ЭСЛАТМА: Пул-буюм лотереяси бўйича ютуққа чиққан баъзи бир буюмларни ишлаб чиқариш тўхтатиб қўйилган бўлса, бундай буюмлар бошқа маркалардаги шунга ўхшаш буюмлар билан алмаштирилади. Агарда буюмларнинг чакана савдо нархи ўзгарган тақдирда буюм ютуқлари янги прейскурант кучга кирган вақтдан бошлаб янги нархлар бўйича тўланади.

Бундай пайтда нархлар ўртасидаги тафовут қиймати тўланмайди.

Агарда «Жигули» автомашинасининг модификацияси ўзгарган тақдирда ютуқ ўша маркадаги бошқа модификациядаги автомашина билан алмаштирилади ва бу вақтда ютуқ эгаси машина баҳосидаги тафовут қийматини тўламайди.

Агарда лотерея билетининг эгаси ютуққа чиққан автомашина қийматини нақд пул билан олишни хоҳласа, у ҳолда лотерея ўйини шартларига биноан унга ютуқ қиймати тўланади.

ТИРАЖ КОМИССИЯСИНИНГ РАИСИ — Халқ депутатлари Хива шаҳар Советн раисининг ўринбосари

Б. АБДУЛЛАЕВ.

Тираж комиссиясининг масъул котиби — Ўзбекистон ССР Республика Жамғармалар банкининг давлат заёмлари, лотереялар ва қимматбаҳо қоғозлар бўлимининг бошлиғи

А. М. ҲАЙДАРОВ.

Реклама ва эълонлар

ЯККА ТАРТИБДАГИ МЕҲНАТ ФАОЛИЯТИ БИЛАН ШУҒУЛЛАНУВЧИ ФУҚАРОНИНГ МОЛ-МУЛКИНИ КЎНГИЛЛИ СУҒУРТА ҚИЛДИРИШ ШАРТНОМАСИНИ ТУЗИШ

СИЗНИНГ МАНФААТИНГИЗГА ХИЗМАТ ҚИЛАДИ!

Халқ истеъмоли молларини ишлаб чиқариш ёки аҳолига хизмат кўрсатиш бўйича якка тартибда меҳнат фаолияти билан шуғулланувчи ва бунинг учун патенти (қайд этилган гувоҳномаси) **бўлган фуқаролар билан шартнома тузилади.**

Мол-мулк суғурта гувоҳномасида кўрсатилган манзил бўйича (уйда, ижарага олинган бинода ёки махсус қурилган бинода) якка тартибдаги меҳнат фаолияти кўчиб юриш билан боғлиқ бўлган ҳолларда эса, хизмат кўрсатиш жойида ҳам суғурта қилинган ҳисобланади.

Шартнома бўйича асбоб-анжомлар, ускуналар, дастгоҳлар, механизмлар, хом ашё, материаллар, шунингдек, суғурта қилдирувчи томонидан фуқаролардан (тузатиш, тикиб бериш билан боғлиқ) буюртмаларни бажариш учун қабул қилинган мол-мулклар суғурта қилдирилган саналади.

Бир йил муҳлатга тузилган шартномалар бўйича суғурта бадаллари суғурта пулининг 2 фоизи ҳажмида тўланади.

БУ ТУРДАГИ СУҒУРТА ШАРТЛАРИ БИЛАН БАТАФСИЛ ТАНИШИШ УЧУН СИЗ ЯШАБ ТУРГАН РАЙОН ДАВЛАТ СУҒУРТА ИНСПЕКЦИЯСИГА МУРОЖААТ ҚИЛИШИНГИЗ МУМКИН.

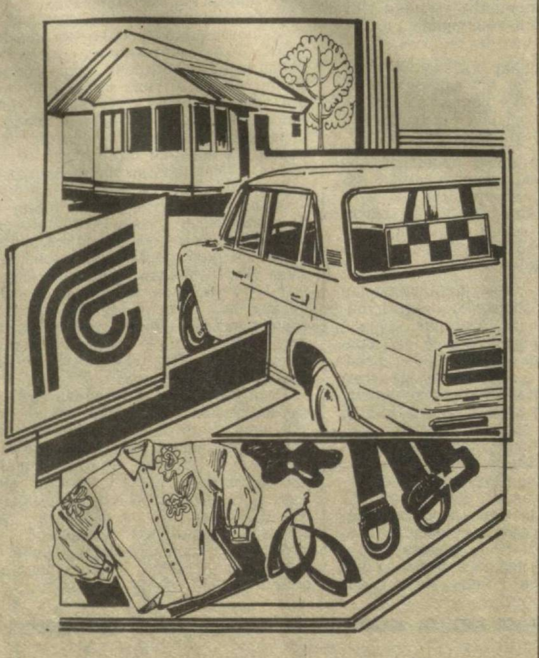

ҚЎШИМЧА ПЕНСИЯ СУҒУРТАСИ ШАРОФАТИ БИЛАН

БЎЛҒУСИ ПЕНСИЯНГИЗНИ ОЙИГА 50 СЎМГА КЎПАЙТИРИШИНГИЗ МУМКИН!

65 ёшгача бўлган ҳар бир эркак, 60 ёшгача бўлган ҳар бир ишчи, хизматчи ва колхозчи (суғурта қилдирувчи) **суғурта шартномасини тузиб, қўшимча пенсия олишга умид боғласи бўлади. Пенсия миқдори 10, 20, 30, 40 ва 50 сўм бўлиши мумкин.**

Суғурта бадаллари ҳар ойда тўлаб борилади ва суғурта қилдирувчининг ёши, суғурта муддати ва қўшимча пенсия миқдори билан боғлиқ ҳолда белгиланади.

Агар суғурта қилдирувчи бутун суғурта даври бадалларини тўлаб бўлган бўлса, пенсияга чиққанидан кейин то умрининг охиригача Давлат суғурта идораси ҳисобидан қўшимча пенсия олиш ҳуқуқига эга бўлади.

Қўшимча пенсия суғурта қилдирувчининг хоҳишига кўра ой сайин ёки бир йилга олдиндан тўланади.

Қўшимча пенсия шартномасини расмийлаштириш учун ташкилотингизга хизмат кўрсатувчи суғурта агентига ариза ёзишингиз ёки Сиз истиқомат қилиб турган районингиздаги давлат суғурта инспекциясига мурожаат қилишингиз мумкин.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ДАВЛАТ СУҒУРТА ИДОРАСИ. «СОЮЗРЕКЛАМА» БУТУНИТТИФОҚ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕКЛАМА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ КОРХОНАСИ.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»— «СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»

Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана. Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 32-56-21, 33-16-27-, 32-54-41, Масъул котиб — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими — 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими — 32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 33-54-33. 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими — 32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими — 32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Таржима бўлимлари — 32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Р. — 01288. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Д. 1188. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12